

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Bir Şeyler Olacak Yarın

TÜM ŞİİRLER

BÜLENT ECEVİT

Bir Şeyler Olacak Yarın

Tüm Şiirler

BİR ŞEYLER OLACAK YARIN

Tüm Şiirler

Yazan: Bülent Ecevit

Yayın hakları: © Doğan Kitapçılık AŞ

1. baskı / şubat 2005

3. baskı / mart 2005 / ISBN 975-293-290-8

Bu kitabın 3. baskısı 2 000 adet yapılmıştır.

Kitaba katkılarından dolayı **Radikal** gazetesine teşekkür ederiz.

Kapak ve kitap tasarımı: DPN Design

Baskı: Şefik Matbaası / Marmara Sanayi Sitesi

M Blok No: 291 İkitelli - İSTANBUL

Doğan Kitapçılık AŞ Hürriyet Medya Towers, 34544 Güneşli - İSTANBUL

Tel. (212) 677 06 20 - 677 07 39 Faks (212) 677 07 49

www.dogankitap.com.tr

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Bir Şeyler Olacak Yarın

Tüm Şiirler

Bülent Ecevit

Önsöz

ozan söze değdi mi
sözün dili çözülür
usun ermediğini
gözün görmediğini
şiiir dili duyurur

Sunuş

ben şiirlerimi bazen aylar bazen yıllar beklettikten ve ince ele-yip sık dokuduktan sonra yayınlarım

ancak değerli aydın Vedat Nedim Tör 1940'lı yıllarda yayınladı-ğı *Hep Bu Toprakta* adlı saygın dergide “bu şiirleri bu toprağın onyediyedi yaşında bir genci yazdı” tanıtımıyla yayınlamak isteyince görevden kaçınmadım 1970'li yıllarda yayınlanan iki şiir kita-bımda o gençlik şiirlerime yer vermemiştim ama şimdi üçüncü şi-ir kitabıma bunları da alıyorum

o gençlik şiirlerimden sayısı 11'i bulanları “on yedi yaş şiiri” no-tuyla belirliyorum bu şiirlerimden bazılarında öze dokunmayan küçük değişiklikler yaptım fakat on yedi yaş şiirlerimin en iddialı-sı “ROBOT”a hiç dokunma gereği duymadım ayrıca “ROBOT”a 2004 yılında “UMUT” başlığı ile yeni bir şiir de ekledim

* * *

Çekoslovak yazarı Karel Çapek'in *Evrensel Yapay İnsanlar Fabrikası* adlı oyunu ile “ROBOT” kavramı 1927'de dünyaya su-nulmuştu ben de on yedi yaşında yani ondan kısa bir süre sonra ROBOT şiirimi yazmıştım geride bıraktığımız yirminci yüzyılda ROBOT'u da ilgilendiren başlıca neler olmuş bunları anımsamak-ta yarar var

- mekanik robota androit yani düşünen robot boyutu da ve bi-yonik adam türleri de eklenmiştir

- insan kopyalama gibi insanlığı temelden sarsacak düzenleme ise şimdiden dünyanın kapısında yapay insan üretim atölyeleri olarak hazır beklemektedir

- Hiroşima felaketini çok gerilerde bırakabilecek nükleer veya kimyasal saldırı olanakları gelişmiştir

- yakın zamanda Amerika ve Rusya’da örnekleri görüldüğü gibi çok küçük ihmal veya yanlışlıklardan nükleer santrallerde büyük felaketler ortaya çıkabilmektedir

- New York’taki “On Bir Eylül” saldırısında görüldüğü gibi çağdaş teknoloji olanaklarını çok sınırlı ölçüde değerlendiren bir avuç terörist sayısız insanı öldürebilecek durumdadır

- aya gidilmiştir gezegenlere de ulaşılmaya başlanmıştır uzayda elde edilen olanaklar şimdilik dünya için bazı yararlar sağlasa da çok geçmeden bunlar dünyadaki hedeflere karşı saldırı üsleri olarak kullanılabilecektir

- yirminci yüzyılda özellikle Avrupada yoğunlaşan ırkçı terörizm insanlık açısından utanç verici ve dünyada barışı engelleyici bir etken durumundadır

- insanlar ve uluslar arasında üretim ve gelir dağılımı bakımından hakça bir düzen kurulması giderek zorlaşmaktadır

- inanç çatışmaları evrensel barış önünde hâlâ en büyük engeldir

bu olumsuzluklara ve tehlikelere karşın bilişim özellikle de iletişim ve eğitim alanında hızla sağlanan gelişmeler insanlık için başlıca umut kaynağıdır bu gelişmeler demokratikleşmeye de önemli bir etkidir

Niçin Şiir

Benim için şiir yazmak –özellikle siyasete girdiğimden beri– bir iletişim aracı bir düşünce açıklama yolu değil bir düşünme yöntemidir. İngiliz ozanı A.E. Housman “şiir söylenen şey değildir söyleyiş biçimidir” der. Söyleyişle düşünüş arasındaki bağlantı gözönünde tutulursa şiir için “düşünülen şey değil düşünüş biçimidir” de denebilir.

Topluma bir bildirim olacaksa bunun için şiirden yararlanmam. Yine de yazdığım şiirlerde bir bildiri bulunabilir. Ama çoğu kez ben de o bildiriyi şiirden öğrenirim veya çıkarmaya çalışırım.

Topluma bildiride bulunmak için şiir yazarları eleştirmiyorum. Kimi ozanların topluma insanlığa büyük katkıları olur o yoldan. Ama şiir ille bunun için yazılmalı diyen olursa ona katılamam. Ben yapabildiğim kadar toplumsal görevimi siyasal eylem yoluyla yapıyorum. Siyasal açıklamalarımı yapıyorum. Doğrudan yapıyorum. Şiir benim özel eylemim.

Ne var ki açık toplumda siyaset adamının özel eylemleri de günü geldiğinde açıklanmak gerekir.

Üstelik şiiri özel eylemim saysam bile bu özel eylemin toplumsal yaşamımdan ve siyasal eylemimden büsbütün kopuk olmadığını da biliyorum. Siyasete girdim diye şiir yazmayı şiir çevirmeyi bıraksaydım siyasette ben ben olmazdım.

Bir siyaset adamının bütün yaşamı ve dünyası siyaset olursa onun siyasette bile yararlı olamayacağına inanırım. Her siyaset adamı ille şiirle veya sanatla ilgilenmelidir anlamı çıkarılmasın bu sözümden... Ama her siyaset adamının siyasetten başka bir dünyası da olmalıdır. Zaman zaman o başka dünyasına geçip si-

yasete siyasetin dışından da bakabilmelidir. Siyasetin bir soyut uğraş olmadığını siyasetin öz konusunun insan olduğunu öz amacının insan özgürlüğü ve mutluluğu olduğunu unutturmayacak bir uğraşı bir bakış açısı bulunmalıdır siyaset adamının.

Bütün dünyası siyaset olursa siyasette yenildi mi veya siyasetten ayrılmak zorunda kaldı mı dünyasının yıkılacağını sanabilir. O yüzden de siyasete sımsıkı sarılır. Topluma veya insanlığa yararlı olabilmek için değil kendini ayakta tutabilmek için sarılır siyasete. Kendisi için sarılır.

Oysa siyaseti bırakınca veya siyaset onu bırakınca kendisini bekleyen ve seve seve gidebileceği yaşayabileceği bir başka dünya varsa ve siyasete en çok gömüldüğü dönemlerde bile kafasının yüreğinin bir köşesinde o dünyasını da yaşatabiliyor ve o dünyasının da özlemine duyabiliyorsa gözünü hırs bürümez siyaset adamının... Kişisel siyasal hırsı uğrunda topluma insanlığa kıymaz. Ama gerektiğinde toplum uğruna insanlık uğruna insan uğruna kendi siyasal yaşamına kıymayı göze alabilir. Ancak o durumdaki bir siyaset adamı siyasetin tutsaklığından ve sınırlamalarından kurtulup özgür olabilir ve ancak kendi özgür olan siyaset adamı toplumun da insanlığın da insanın da özgürlüğüne gerçek katkıda bulunabilir.

Siyasette güçlü olabilmek için siyasette kişiliğini ve insanlığını yitirmiyebilmek için siyasette zararlı olmıyabilmek için başarıyla yengiyle başı dönmeyecek yenilgiyle de yıkılmayacak kadar az bağımlı olunmalıdır siyasette...Gereğinde "Şah" şiirimdeki yenilen şah gibi siyasetin daracık dörtgeninden çıkıp bir başına özgür gidebilme gücünü yüreğinde taşıyabilmelidir siyaset adamı. Ya da Lao Tsu'nun iki bin beş yüz yıl önce öğütlediği gibi "işini bitirince çekilmesini bil"melidir.

Benim için şiirin bir düşünme yöntemi olduğunu söyledim. Düzyazı diliyle düşünülebilenin ötesine geçilebilir bu yöntemle... Başka sanat dallarında da bu olanak vardır. Yeter ki ozan ya da sanatçı şiir dışı ya da sanat dışı bir amaç gözetmesin yaratısında... Öylece kendini her türlü amaç yönlendirmesinden de düşünce duygu ve bilgi koşullandırmasından da bağımsızlaştırarak al-

glayıp düşünebilsin... Öylece şiirin veya sanatın kendine özgü düşünme sürecine girebilsin...

Bunu başarabildiğinde kendi dışında bir gücün de olanaklarıyla düşünebilirmiş duyabilirmiş gibi olur. O nedenledir ki eskiler “esin” den veya “ilham perisi”nden ya da eski Yunan diliyle “mo-
usa”dan (müz’den) söz ederlermiş. Ozanın ya da sanatçının benliği dışında da bir güç kaynağı varsayarlar. Kuşkusuz öyle bir dışgücü öyle bir “peri”si yoktur ozanın ya da sanatçının... Tam tersine... Sınırlamalardan koşullanmalardan kurtulunca düşünce-
de ve duyguda benliğine daha çok erişebilmektir. Amaçların yönlendirmesinden düşüncelerin koşullandırmasından bilgilerin ve dilin sınırlamasından kurtulabildiği oranda benliğinde saklı düşünme ve duyma gücünü harekete geçirebilmektedir. Aşkın (transcendental) düşünce alanına yükselebilmektedir. Bilinçten bilinçaltına bilinçaltından bilinçdışına bilinçdışından ortak bilinçdışına geçebilmektedir.

Yalnız ozanlar sanatçılar değil büyük buluşlarda bulunan veya bilimde devrim yapan bilim adamlarından da birçokları düşünce ve bilgi koşullandırmasının sınırını aşarak düşünebilen kimselerdir. Aşkın düşünebilen kimselerdir. Bulduklarını yanlışlıkla bulan veya aramadıklarını bulan bilim adamlarından söz etmiyorum. Ama bilgi koşullandırmasının sınırlarını aşabildikleri için Hindistan’a tersinden ulaşmak üzere bilinmeyen denizlere açılabilip yolda Amerika’lar bulabilen türden bilim adamları vardır, onlardan söz ediyorum. Öylelerinin de ötesinde düşüncesini her türlü bağımlılıktan kurtarabildiği ve özgür düşünebildiği için veya Sorulau’nun deyimiyle “açıktan” düşünebildiği için veya aradığını –bir nesnel bilimsel gerçek bile olsa– kendi dışında değil kendinde aradığı için bilimde devrim yapabilen bilim adamından söz ediyorum. Uşçu düşüncenin özellikle bilim alanında ağır basmaya başlayışından beri daha çok genç bilim adamları arasından çıkıyor böyleleri. Çünkü yaşlarını başlarını aldıkça ağırlaşan bilgi birikimlerinin koşullandırmasından ve uşçu düşüncenin katı sınırlamasından kendilerini kurtarabilmeleri güçleşiyor.

Ozanın ve sanatçınınınsa –kimi baskı yönetimleri dışında– uşçu

düşünme zorunluluğu yoktur. O nedenle ozanlarla sanatçılar ömürlerinin sonuna değin “açıktan” düşünme ya da aşkın düşünme yeteneklerini sürdürebilmektedirler.

Bu sözlerimden usçu düşüncenin değerini yararını bilmediğim ve yadsıdığım sanılmasın. Usçu düşüncenin sınırlılığını ve o sınırın ancak aşkın düşünceyle aşılabileceğini belirtmek istiyorum yalnız. Ama biliyorum ki aşkın düşüncenin erişip açtığı alanlarda bilim de uygarlık da siyaset de ancak usçu düşünceyle yerli yerine yerleşebilir işlerlik ve geçerlik kazanabilir.

İstediğiniz kadar “açıktan” düşünün... İstediğiniz kadar aşkın düşünün usdışı veya bilinçdışı düşünün... Başlıca düşünme aracınız dildir. Dil de ortak gözlemleri duyuları duyguları izlenimleri nesnel olarak belirleyip tanımlayan sözcüklerden oluşur. Üstelik bu sözcüklerin ardarda dizilişi belli kurallara göre olur. Bu da düşüncede büyük ölçüde bağmlı kılar insanı. O bağmlılıktan bir ölçüde kurtulabilme olanağı ençok şiirde vardır. Çünkü anlatmakla yükümlü değildir ozan. Nasıl bir heykeltraşdan taşı veya tuncu günlük yaşamda işe yarayacak biçimde kullanması beklenmezse ozandan da sözcükleri tümceleri günlük konuşmada veya yazışmada kısacası toplumsal iletişimde işe yarayacak biçimde kullanması beklenemez.

Anlatma yükümlülüğünden ve sorumluluğundan kurtulması dilde özgürlük kazandırır ozana... Dilde özgürlükse düşünmede özgürlüğü artırır.

Kuşkusuz kesin bir özgürlük değildir bu... Kesin özgürlük yoktur aslında. Göreceli bir özgürlüktür bu... Fakat göreceli de olsa önemli bir özgürlüktür.

Şiir dışı amaçla yazılan şiir topluma bildiride bulunmak için yazılan şiir bu özgürlüğü kullanamaz. Çünkü öyle şiir bir iletişim aracıdır. Bir şeyler anlatmak zorundadır. Şiirin dilde ve düşüncede sağladığı göreceli özgürlükten ancak şiiri bir iletişim aracı olmaktan çıkardınız mı yararlanabilirsiniz.

Bu bir anlamda şiiri kendiniz için yazmak demektir. Ama kendiniz için yazarken de insan için yazmış olursunuz. Şiirle kendinizde bulduğunuzu tüm insanlık için bulmuşsunuzdur. Bir gerçeği veya doğruyu kendinizde duyamazsanız bulamazsanız dışınızda

hiç duyamaz bulamazsınız. O nedenle bencillik değildir şiiri kendisi için yazmak...

Ben de gazeteciliğe hele siyasete girdikten sonra kendim için yazar oldum şiiri. Çünkü artık bir iletişim aracı olarak şiiri kullanmama gerek kalmamıştı. Gazetecilikte de siyasette de topluma –şiire gerek kalmaksızın- doğrudan iletişim kurabiliyordum. Toplumsal işlevimi o yoldan yapabiliyordum. Öyle olunca şiirde daha özgürleşebildim. Şiir yazmaya ancak bir düşünme ve duyma yöntemi olarak gerek duyar oldum. Dili dileğimce kullanabilirdim artık şiirde...Sözdizimi kuralları dışına çıkabilirdim. Kimse kınayamazdı beni bu yüzden. Kimse bunun hesabını soramazdı benden. Kimse “ne demek istiyorsun” diye soramazdı bana. Kimse “neden şu konuyu işledin” “neden şu düşüncüyü dile getirdin” diyemezdi. Şiiri bu özgürlükle yazabilir olunca daha rahat yazar oldum. Şiirden kendi düşüncelerimi oluşturmada daha çok yararlanır oldum. Üstelik siyaset adamlığının tutsağı olmaktan kurtuldum şiirle...

İletişim dürtüsü bastırılmaz bir dürtüdür insanda.

Ben de bu dürtüye kendimi bıraktım.Gençlikte kendim için yazdığım kimi şiirleri de şimdi yayınlıyorum. Zaten kendisi için düşünürken de kendisi için bulurken de kendisi için yazarken de her şeyi insan için yapıyordur kişi... İlkın kendinizi anlıyabilmelisiniz ki başkalarını da anlıyabilesiniz. Kendini ve başkalarını anlamadan da siyasette bir işe yaranamaz.

İnsanlık şiirin sağladığı özgürlüğü bir ölçüde olsun kullanmazsa dil insanın aracı olmaktan çıkar insan dilin aracı olur. Aracın aracı olur insan. Özne olmaktan çıkar nesne olur. Öznelliğin ilkel ve aşılmaz gücünden yoksunlaşır. Alman düşünürü Hamann “şiir insanlığın ana dilidir” derken bunu belirlemek ister. Çünkü dilin kaynağında özünde “nesneleri belli niteliklerine göre nesnel olarak gözlemleyip bölümlenmekten önce öznel duygunun ilkel gücü vardır”.

Şiirsiz kalan toplum bu nedenle “insanlığın ana dili”nden kopmuş olur. Dile yabancılaşır. O yüzden kendine de yabancılaşır.

Dille düşüncenin ilişkisi gözönünde tutulursa öyle bir toplumda düşünce de giderek bundan etkilenir ve öznelliğini yitirip kişiye yabancılaşır.

Öyle bir toplumun insanları sloganlarla konuşurlar artık. Daha kötüsü sloganlarla düşünürler. Daha da doğrusu pek düşünmez olurlar.

Düşüncenin basmakalıplaşmasını isteyen baskı yönetimleri o yüzden ki genellikle ozanları da baskı altına almak isterler. Ozan yönetime ve toplum sorunlarına karışmasa değinmese bile baskı yönetimi ozana karışma gereğini onunla uğraşma gereğini duyar. Çünkü korkar ozandan baskı yönetimi. Çünkü ozan yüzünden dilin ve dil yoluyla da düşüncenin ilkel gücü diriliverirse diye korkar. Dirilir de kafalara ve duygulara örülmek istenen duvarları yıkarsa çizilmek istenen sınırları aşarsa diye korkar. İnsanlar basmakalıp düşünceler dışında düşünmeye ezberletilmiş sloganlar dışında konuşmaya başlarsa diye korkar.

Tarihi boyunca Türk toplumu Türk halkı –dünyanın her yerinde– basmakalıp düşünür olmaktan ve baskılar altında suskunlaşıp veya nesneleşip benliğini yitirmekten şiirle kurtulmuştur. Bugün de şiirle kurtulmaktadır. Düşünceye konulan yasakların erişemediği bir özgürlük alanı olagelmıştır. Türk halkının özellikle Türk köylüsünün... Şiirdir bu alan. Çağlar yasalar yönetimler değişir fakat “insanlığın ana dili”yle kendi dilediği gibi düşünür yazar ya da söyler Türk köylüsü. Ne yasaklar ne “olağanüstü hal”ler ne “sıkıyönetim” ler susturabilmiştir bugüne değin o “ana dili”ni Türk halkında...

Şiirdeki göreceli düşünce özgürlüğünün nedenini biraz daha açıklamak isterim.

Ozan –özellikle şiirinde şiir dışı amaç gütmeyen ozan– şiiri bir iletişim aracı olarak kullanmak zorunda değildir. Anlatmak için yazmadığına göre anlaşılacak zorunda da değildir. Anlatmaktan çok anlamak için yazıyordur. Kimi ozanlar hiç ilgilenmezler anlatmakla. Salt anlamak için yazarlar. Bulunmuşu bilmek veya bildirmek için değil bulmak için yazarlar.

Bulmak için aramazlar da üstelik. Bulunmuşu da arayışı da bırakırlar bir yana. Bulunmuşla kendilerini sınırlamayacak arayışla da kendilerini ve arananı zorlamayacak kadar özgürleştiklerinde rastlayabileceklerini bilirler ya da umarlar. Hindistan’a tersin-

den ulaşmak için bile açılmazlar bilinmeyen denize... Açılmak için açılırlar. Latin ozan Virgilius'un deyişiyile;

**“Gerçek sizi ardından koşturur.
Tükenirsiniz bir noktada bırakırsınız
ardından koşmayı. Ancak o zaman gerçek
gülerek size teslim olur”.**

Ozan da bulmak istediğinin ardından koşmanın geçersizliğini bilir. Kalıplaşmış düşünce kalaslarını söküp atar kafasından. Bilginin toz birikintilerinden arındırır algılama gücünü. Kafasının duyularının kapılarını camlarını açabildiğince açar ve bekler. Çünkü Hint ozan Tagor'un dediği gibi göz gözü görmeyen gecede **“belli değil”**dir gerçeğin **“nerden geleceği”**...

Büyük bilim adamlarının yüzyıllardır süren arayışlardan deneylerinden sonra bulabildikleri bazı gerçekleri kimi ozanların yüzlerce binlerce yıl önce aramadan bulmuş olmalarının başka türlü açıklaması olabilir mi?

Felsefe bilimden şiir de felsefeden önde gelir buluculukta. Çünkü filozof bilim adamından ozan da filozofdan özgür düşünebilir.

Çünkü ozan dilde de hepsinden özgürdür.

Sözdizimi veya dilbilgisi kuralları açısından yargılamaz bir ozanın kurduğu “tümce”ler... Tümce kurmaya bile zorlanamaz bir ozan. Ortaya tümceler çıksın diye sözcükleri tümlemekle yükümlü değildir o... Dizelerde kırıp dökebilir sözdizimini.

Çağdaş İngiliz ozan Donald Davie'nin “Articulate Energy” adlı yapıtındaki deyişiyile

“şiirin sözdizimi mantıkçılarla dilbilgicilerin sözdizimi anlayışından tümüyle değişiktir. Bir ozan eğer dilbilgicinin de anlayışına uygun sözdizimi kullanıyorsa bunu sırf alışkıya uymak istediğinden yapıyordur”

yoksa zorunlu olduğundan değil...

Sözcüklerin toplumca benimsenmiş içeriğiyle de bağımlı değildir ozan. Başkalarının toplumsal işlevler için veya nesnel gözlemler için kullandığı sözcükleri özel eylemi için de öznel izlenimleri için de kullanabilir. Her sözcüğe her kavrama yeni bir içerik katabilir. Aşınmış sözcükleri kavramları onarıp yenileştirebilir. Ölmüş sözcükleri kavramları bir başka yaşamda diriltebilir. Yeni sözcükler oluşturabilir. Dilde bütün bu özgürlükler bilim adamından da filozofdan da ve daha başkalarından da çok ozana tanınmıştır.

Öylece ozanın dilinde daha çok işlerlik kazanır dil. Daha çok işe yarar olur. Dili bir iletişim aracı olarak kullanmasa bile bir iletişim aracı olarak da olanaklarını genişletir değerini yükseltir dilin.

Dilin olanaklarını genişletirken düşüncenin de sınırlarını genişletmiş olur.

Öylece şiiri şiir dışı bir amaçla yazmasa da başkaları için değil kendisi için yazsa da yine insanlar için düşünmüş yazmış olur ozan... Kendisi için yazarken de ve dışa değil içe dönükken de insana ve insanlığa yararlı olur.

Kişi gerçeği kendi dışında değil kendisinde bulabilir ancak. Kendi dışında görüntüsünü gözleyebilir gerçeğin. Kendinde ise görüntünün gerçeğini bulabilir.

Gerçeği ışıldakla kendi dışında arayan kişi değildir ozan... İçinin radarındaki yansımalarda bulan veya sezen kişidir gerçeği... Işıldağın görebildiği gösterebildiği çok azdır. Kör noktaları sonsuzdur. Radarınsa kör noktaları azdır. Işıldak bir anda bir yana yönelebilir ancak. Radarsa bir anda her yana açıktır. Işıldak arar durur. Radarsa aramadan bulur. Bir simya kılavuzunun yazdığı gibi **“arayıp ancak arayanda yoğunlaşırsa taş bulunur”**. Simya kılavuzunun tanıklığına ne gerek? Türk tasavvuf yazınının nice ozanı gerçeği kendinde aramayı salık vermemiş midir? Hacı Bayram Veli'nin diliyle **“kendüde buldu kendüde buldu mak-sudunu”** gönül.

İsviçreli ruhbilimci Jung'un **“yönlendirilmiş düşünce”** kavramı vardır. Işıldak ona benzer. Radarsa yine Jung'un deyimiyse –yönlendirilmiş düşüncenin karşıtı olan– **“öznel düşünce”**ye benzer.

Tıpkı radarın belli bir yöne değil her yöne açık olan vericilik-alıcılık işlevi gibi öznel düşünce de yönsüzdür. “Açıktan” düşünür içten düşünür yakından düşünür uzaktan düşünür öznel düşünebilen kişi... Belleğiyle bile sınırlı değildir. Belleğin altındaki anımsananın gerilerindeki düşler dünyasına efsaneler dünyasına kısacası insanlığın ortak bilinçdışına açılıp uzanabilir. Duygularla düşüncelerin sezgilerle bilgilerin henüz birbirine değmediği alanlarda dolaşabilir.

Şiir dışı amaç gütmeyen ozan böylesi bir öznel düşünce özgürlüğüne kavuşabilmiş demektir.

Yönlendirilmiş düşünce uygulama için de yaşam için de zorunludur. Uygulamalı bilimler için zorunlu...Düzenli toplumsal için yaşam için zorunlu...

Öznel düşünce ise zorunlu değildir ama yararlıdır. Bazen zorunlu olanlardan da yararlı...

Denebilir ki şiir dışı amaç gütmeyen veya bir toplumsal işleve yönelmeyen şiir boş lâftır öyle şiir olmasa da olur. Yine denebilir ki şiir hiç olmasa da olur ama bilim olmasa teknik olmasa siyaset olmasa olmaz. Fakat Lao Tsu’nun dediği gibi;

**“olandan kâr gelir
olmayandan yarar”**

Çünkü yine Lao Tsu’nun dediği gibi;

**“bir testi yaparsın
çamurdan
içindeki boşluktur
onu yararlı kılan.”**

Şiirin boşluğu da bu türden bir boşluktur. Yararlı boşluktur. İnsanlar –hele siyaset adamları – böylesi yararlı bir “boşluk” bırakmazlarsa yaşamlarında tüm yaşamları toplumsal işlevleriyle dolu olsa bile yararsız olabilirler.

İçeride dönük öznel düşüncenin siyasete –yalnız dolaylı değil–

doğrudan yararlı olabilecek bir yönü ve işlevi de vardır.

Kişinin gerçeği kendinde bulabileceğini söylemiştim. Savaşlar da kişinin veya toplumun kendinde verilir aslında. Her savaş ancak görünürde dışa dönüktür. Her savaş kişilerin veya toplumların kendi içlerinde kazanılır ya da yitirilir.

Bir savaşı karşınızdakine karşı kazanabilmek için ilkin kendi içinizde kazanmanız gerekir. Yalnız dış güçlere karşı savaşarak kazanılmış bir kurtuluş savaşı yoktur.

Savaş önce kişilerin kafasında doğar. Kişilerin kafasında yüreğinde kazanılır. Özsavaştır bu...

Özsavaşı kazanınca belli bir güç edirsiniz. O güçle yakın çevrenizde bir savaş vermeniz gerekir. Çevre savaşıdır bu da...

Çevre savaşını kazandığınızda edineceğiniz daha büyük güçle toplum içinde bir savaş vermeniz gerekir. İç savaş diyebilirsiniz buna.

Ancak o iç savaşı sürdürürken dış savaşı verebilirsiniz.

Türk Kurtuluş Savaşı öyle olmadı mı? Atatürk o savaşı ilkin kendi kafasında yüreğinde verip kazandı. Sonra çevresinde savaş verip kazandı. Sonra da bir yandan kendi toplumunda iç savaşı sürdürürken onun yanı sıra dışa dönük savaşı yürüttü. Ve ancak bu özsavaştan ve onu izleyen çevre savaşından ve onu da izleyen iç savaştan aldığı güçle dışgüçlere karşı bir kurtuluş savaşını oluşturup kazanabildi.

Vietnam Savaşı'nda Vietnamlıların kazandıkları başarının da gizi buradadır.

Vietnam halkının gücüyle Amerika Birleşik Devletleri'nin gücü karşılaştırılırsa birinin bir karınca kadar çelimsiz öbürünün bir kaplan kadar göz korkutucu olduğu görülür. Vietnam Savaşını aslında Vietnam halkı kendi içinde Amerika halkı da kendi içinde vermiştir. Vietnam halkı kendi içinde kazanırken Amerika halkı da kendi içinde yitirmiştir bu savaşı... Koca kaplan o nedenle bir küçük karıncaya yenilmiştir. Ve siyaset adamı olmadan önce sanatçı ve ozan olan Ho Çi Minh'in kafasında başlamıştır bu savaş... Veya Ho Çi Minh gibi düşünebilenlerin kafasında...

Hint savaş destanı *Bhagavatgita*'da da bir adamın kendi kafa-

sındaki yüreğindeki savaş anlatılır. Kendi kafasındaki yüreğindeki savaşı kazanmadan dış güçlere karşı savaşı başlatabilmesi söz konusu bile değildir destan kahramanının...

Bir insanın kendi kafasındaki yüreğindeki bir savaşı kazanabilmesi içinse içe dönük düşünebilmesi öznel düşünebilmesi özgür düşünebilmesi gerekir. Yasalardan yasaklardan da çelişkilerden de korkmayacak kadar özgür ve cesur düşünebilmesi gerekir.

Bunu başarabilmek için ille şiir yazmak gerekmez ama şiir böyle düşünebilmeyi özellikle kolaylaştırır. Yeter ki şiir dışı bir amaçla şiir yazmasın ozan... Şiiri bir iletişim aracı olarak seçmiş olmasın... Bu kurala uyabilirse kafasının bütün kapılarını camlarını açarak düşünebilir.

Yüreğinde çelişen duyguları kafasında çelişen düşünceleri serbestçe çatıştırabilir. Ve o çatışmalardan gerçeğin doğrunun kıvılcımını parlayabilir bir anda... Dışa dönük düşünürken göremediği bir çıkış yolu aydınlanabilir o kıvılcımla...

“Gerçeğin şimşegi düşüncelerin çatışmasıyla çıkar”

demiş ozan.

Gerçeğin şimşegini çaktırmak için düşüncenizi ille başkalarının düşünceleriyle çatıştırmaya ne gerek var? Ondan önce insan kendi kafasında bu çatışmayı özgürce –yan tutmayacak kadar özgürce– yapabilmelidir. Lao Tsu’nun dediği gibi **“doğru”**nun **“bazen çelişkili”** olabileceğini bile içine sindirebilmelidir.

Zaman zaman usçu düşünce sınırlarını zorlayan Doğulu kafası Zen Budizmi’nde –yalnız çelişen düşünceleri değil– birbiriyle ilişkisi olmayan düşünceleri bile çatıştırarak gerçek kıvılcımını yandırabilmeyi neredeyse bir bilimsel yöntem durumuna getirmiştir. Bizim halk ozanlarımızın da başıyla sonu birbirini tutmaz gibi görünen nice manileri vardır. Ama o başıyla sonu birbirini tutmayan düşüncelerden imgelerden şaşırtıcı bir uyum doğuverir sarsıcı bir etki çıkıverir ortaya ve ancak şiirle düşünülebilen bir gerçek kıvılcımını çakıverir.

Kimi insanlar özgür olmayı davranışlarında kurallara törelere

uymamakta veya toplumsal sınırları yasakları aşmakta ararlar. Oysa gerçek özgürlük içte özgürlüktür. Kendi kafanızda kazılı sınırları aşabiliyor musunuz? İşte o zaman ancak gerçek özgür olursunuz.

Bir film görmüştüm. Kafasında ve gönlünde özgür olan bir kızla öylesi bir özgürlüğe erişemeyen sevgilisi arasındaki gerilimi anlatan bir film... Kızın o yüzden kendisini hor görmesine dayanamayan erkek bir gün kızın ve sokaktakilerin şaşkınlıktan gözleri önünde çınlıplak soyunup pencerenin dışına çıkar ve

– Bak işte özgür oldum, diye öğünür.

Kızın verdiği karşılık şu olur:

– Özgür değilsin çıplaksın.

İç özgürlükle dışa dönük özgürlük arasındaki ayırım bundan daha tatlı belirtilemezdi sanırım. Kimi şiirle sağlayabilir iç özgürlüğünü kimi başka yollardan sağlayabilir. Ne yoldan olursa olsun iç özgürlük sağlanmadan gerçek özgür olunamaz ve toplumun da insanlığın da insanın da özgürlüğüne katkıda bulunulamaz.

Neden virgülsüz

virgülsüz konuşabiliyoruz da neden virgülsüz yazamayalım hele türkçe öyle güzel öyle geniş olanaklı bir dil ki yalnız virgül değil nokta bile kullanmadan insan biraz özen gösterirse meramını rahatça anlatabilir

sözcüklerin tümcedeki yerlerini değiştirerek vurgulamaları bile belirleyebilir

halk şiirinde virgül de nokta da satır başlarında büyük harf de yoktur ama her dize kolayca anlaşılır

ben bunu şiirde kolayca başılabildim. Kolay olmamakla birlikte düz yazıda da uygulamaya başladım

Bir Ozan Bir Devlet Adamını Sorguluyor

yıldızlı bir gecede
göge bakmıyalı
kaç ay geçti
anımsar mısın

yıldızlı bir gecede
ya da güpegündüz
canevinde duymadan
sonsuzluğunu göğün

ya da bir sabah
çiçek açtığını ansızın
farketmeden
bahçendeki ağacın

hele bir de işitmeden
işine giderken
bilmeden ezdiğin
karıncanın sesini

nasıl bilesin
evrendeki yerini de
nasıl yönetesin
ülkeni

Borç

Rahşan'a

sorunlarla savaşır
zamanla yarışırken
unutmayabiliyorsan
çiçekleri sulamayı

usanmayabiliyorsan
pencerene konan
güvercini ağarlamaktan
sabahları

karanlıkta ağlayan
sahipsiz köpeğin
paylaşabiliyorsan
yalnızlığını

yemeğini yerken açları
ocağın yanarken üşüyenleri
sen işindeyken işsizleri
duyabiliyorsan yanbaşıda

yanan ormanla yanabiliyorsan
gönlüne gömebiliyorsan
seni yaşatmak için
şehit düşen askeri

/...

yaradana borcunu
biliyorsun demek
ödeyemesen de
ölünceyedek

1996

Çanakkale toprağının
üstü cennet altı mezar
kavga bitmiş mezarlarda
kaynaş olmuş yiten canlar

Çanakkale

***“Bu memleketin toprakları üzerinde
kanlarını döken kahramanlar:
Burada bir dost vatanın toprağındasınız.
Huzur ve sükun içinde uyuyunuz !
Sizler Mehmetçiklerle yanyana, koyun koyunasınız.***

***Uzak diyarlardan evlatlarını savaşa gönderen analar:
Gözyaşlarınızı siliniz !
Evlatlarınız bizim bağrımızdadır.
Huzur içindedirler
ve huzur içinde rahat uyuyacaklardır.***

***Onlar bu toprakta canlarını verdikten sonra
artık bizim evlatlarımız olmuşlardır.”***

Mustafa Kemal Atatürk

Bir Savaş Ardı Destanı

Bülent Ecevit

**“söyle arkadaşım” dedi Anadolulu Mehmet
yanı başındaki Anzak erine
“nerelerden kopup gelmişin
neden çökmüş bu mahzunluk üzerine”**

**“DÜNYANIN ÖBÜR UCUNDAN” dedi gencecik Anzak
“öyle yazmışlar mezar taşıma
doğduğum yerler öylesine uzak
örtündüğüm topraksa gurbet bana”**

**“dert edinme arkadaşım” dedi Mehmet
“değil mi ki bizlerle birleşti kaderin
değil mi ki yurdumuzun koynundasın ilelebet
sen de artık bizdensin**

sen de bencileyin bir Mehmet”

*Çanakkale toprağının
üstü cennet altı mezar
kavga bitmiş mezarlarda
kaynaş olmuş yiten canlar*

/...

“ya sen” dedi Mehmet
 oyun çağındaki İngiliz erine
“yaşın ne senin kardeş
böylesine erken buralarda işin ne”

“yaşım sonsuza dek on beş”
 dedi ufak tefek İngiliz eri
“köyümde askercilik oynar
çoştururdum trampetimle bizimkileri

derken kendimi cephede buldum
 oyun muydu gerçek miydi anlamadan
 bir sahici kurşunla vuruldum
 sustu boynumdaki trampet

son verildi böylece oyundan bozma işime
Geliboluda bana da bir yer kazıldı
mezar taşıma ON BEŞİNDE TRAMPETÇİ yazıldı
öyküm de künyem de bundan ibaret”

yağmur yağıyordu usul usul toprağa
gözyaşları düşerek üstüne sanki
damla damla ağılıyordu uzaktan uzağa
sahibini yitiren bir trampet

“ya sizler” dedi Mehmet
 dünyanın dört kıtasından
 mezarlar dolusu erlere
“hangi rüzgâr savurdu sizleri
bu bilmediğiniz yerlere”

/...

*kimi İngilizdi kimi İskoç
 kimi Fransızdı kimi Senegalli
 kimi Hintli kimi Nepalli
 kimi Avustralyadan Yeni Zelandadan Anzak
 gemiler dolusu asker
 her biri niye geldiğinden habersiz
 Gelibolunun oya gibi koylarından sızarak
 tırmanmışlardı dağa bayıra
 siper siper yara gibi yarılan toprak
 mezar olmuştu savaş ardından onlara*

kiminin BURADA YATTIĞI SANILIR
kiminin ADI BİLİNSE DE MEZARI BİLİNMEZ
*kiminin de mezar taşında
 on altı on yedi on sekiz yaşında*
EBEDİ İSTİRAHATE ÇEKİLDİĞİ yazılı
Çanakkale topraklarında

*her birinin erken biten yaşam öyküsü
 eski yazıtlar gibi taşlara böyle kazılı*

“anlamaz mıyım” dedi “halinizden kardeşler”
 adına yazılı taşı bile olmayan asker
 Anadolulu Mehmet
“ben de yüzyıllarca yaban ellerde
neyin uğruna bilmeden can vermişim

kendi yurdum uğruna can vermenin tadına
ilk kez Çanakkalede ermişim

/...

**uğrunda can verdikçe vatanlaştı ancak
ekip biçtiğim padişah mülkü toprak**

**değil mi ki sizler alamasanız bile
bu topraklar almış sizleri basmış bağına**

sizlere de vatan sayılır artık Çanakkale"

*Çanakkale toprağının
üstü cennet altı mezar
kavga bitmiş mezarlarda
kaynaş olmuş yiten canlar*

*bir garip savaştı Çanakkale savaşı
kızıştıkça kızgınlığı dindiren
ara verildikçe ateşe
düşmanı kardeşe
döndüren bir savaş*

*kıyasıya bir savaştı
ama saygı üreten bir savaş*

*yaklaştıkça biribirine
karşılıklı siperler
gönüller de yakınlaştı*

*düştükçe vuruşanlar toprağa
dostlar gibi kaynaştı*

/...

savaş bitti
 ölenler kaldı sağlar gitti
 köylü köyüne döndü evli evine

kır çiçekleri geldiler akın akın
 çekilen askerlerin yerine
 yaban gülleri dağ laleleri papatyalar
 kilim kilim yayıldılar toprağa
 siper siper
 toprağın savaş yaralarını örttüler

koyunlar koruganları yuva yaptı kendine
 kuşlar döndü gökyüzüne kurşunların yerine
 çiçeğiyle yemişiyle yeşiliyle
 silah yerine saban tutan elleriyle
 geri aldı savaş alanlarını doğa
 can geldi toprağa silindikçe kan izleri

yeryüzünde cennet oldu öylece
 o cehennem savaş yeri

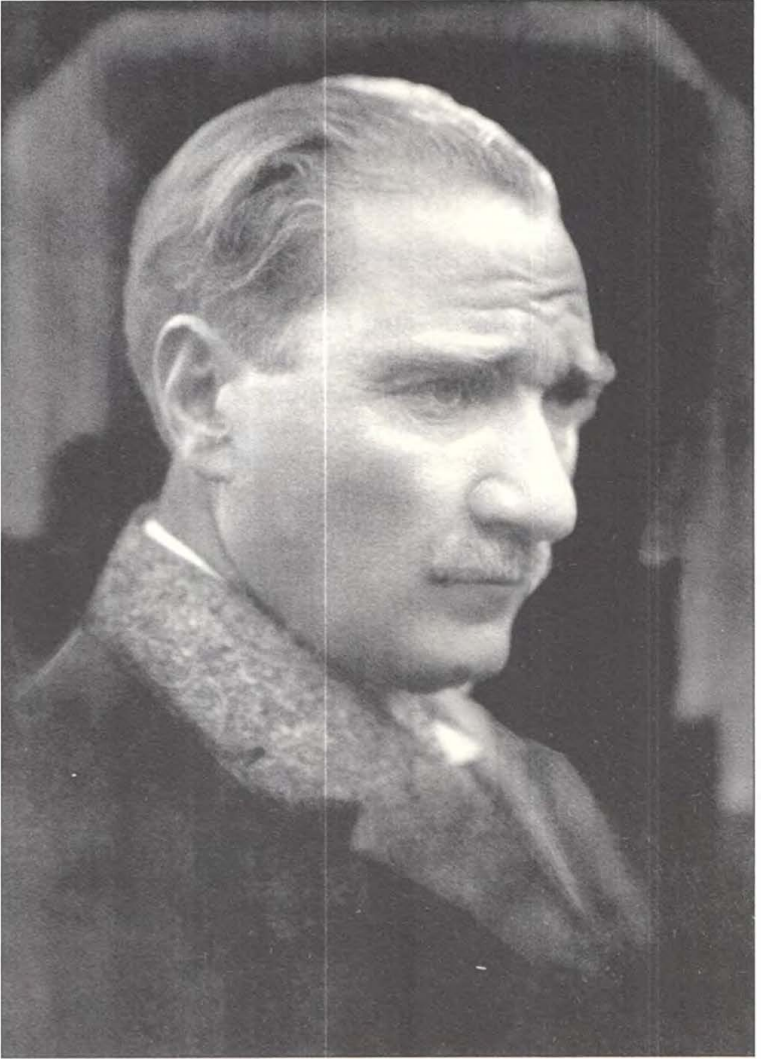
şimdi Çanakkale Gelibolu
 bahçe bahçe
 ülke ülke
 mezar dolu

üstü cennet altı mezar
 Çanakkale toprağının
 kavgaya bitmiş mezarlarda
 kaynaş olmuş yiten canlar

/...

“huzur içinde uyusun”
vuruřtukları toprakta
kavgadan kinden uzakta
yan yana dostça yatanlar

1988

Atatürk'e

sen yıkılmış bir döğüşcüye
göklerden uzanan eldin
sen bir Tanrı kanıydın akıp vücudumuzdan içeri
kollarımızın gerinişinde kırarak zincirleri
artık duyulmaz denilen sesimizde
bir destanla yükseldin

üzülmüyoruz öldün diye
sen göklerde sin
bundan sonra döğüş meydanı bir tapınaktır
ve kanları sana adaktır şehitlerimizin

bulutlarla gölgelenirse eğer
kan armalı bayrağımızın estiği yer
üstümüzde yanacak bir nurun olsun

senin altın südurun* olsun
bizden doğacak nesiller

1942

(*) südur: meydana çıkış

“Boşnak” Şiirine Önsöz

Bosna-Hersekli Devlet Adamı Eyüp Ganiç’in Sözleri

“Benim halkım sanatla, bilimle, sporla içiçeydi. Savaşmayı bilmezdik. Geçen üç yılda savaşmayı da öğrendik, ancak biz hâlâ savaşçılığımızla değil kültür ve medeniyetimizle övünüyoruz, üç yılda bunlardan hiçbir şey kaybetmedik ve kaybetmeyeceğiz de. Çünkü adımızın gelecekte Sırplarınki gibi soykırımlarla birlikte anılmasını istemiyoruz.”

Yeni Asır, 10 Şubat 1995

Bosnalı Çellist İsmailov’un Öyküsü

Bosnalı müzisyen İsmailov, bir gün, Bosna yoğun Sırp ateşi altındayken, çellosunu ve bir sandalyesini alıp dışarı çıktı; sokağın ortasına iskemlesini koyup ateş süresince çevresine konser verdi.

İngiliz basınından

Boşnak

vatanını korumak yetmez
 insanlığını da korumak gerekir savaşta
 silahın yoksa çalgınla
 çalgın yoksa şarkınla
 meydan okumak gerekir
 ölüme meydanda

ölüme meydan okumak da yetmez
 yaşamı yaşatmak da gerekir
 ölümün eşiğinde
 binlerle ölenler onun için
 binlerle dirilir
 Boşnak beşiğinde

1995

Kaynağa

kaynağa doğru
sıra sıra selvili
bu tükenmez yolda
kaynağa doğru
elde boşalan
testilerle
upuzun

kaynağa doğru
ıssız yolda
gerisin geri
sara sara yelkovanı
kaynağa doğru
dirilerek
geçmişe

/...

kaynağa doğru
 sora sora yolda
 yiğit sipahilere
 kılıçlarında biten
 türkülerinde tüten
 yengilerinde yiten
 gülleri

gülleri

1978

Gereksiz Destan

iki er kişi çıktı meydana
biri batıdandı biri doğudan
biri daha yamandı öbürü ondan da yaman

ikisinin de silahlıydı beli
birinin daha hızlıydı eli
öbürü ondan da hızlı

ikisi de karşılıklı yaylandı
biri daha erken davrandı
öbürü ondan da erken

önce biri vuruldu öbürü ondan da önce
kim öldü kim kaldı derken
ikisi de yenilip ikisi de yenince

ne dost kaldı geriye ne düşman
bir boş meydanla sadece
bir de işte bu destan

1986

Özgeçmiş

bir boşluktan bir boşluğa
 bir cam bardağa dolmuşum
 cam bardakta su olmuş
 sudan içmiş can olmuşum

görünmezden cana
 bir kumaş örülmüş
 kumaşa bürünmüş
 beden olmuşum

bir varmış bir yokmuş
 iki boşluk arası
 bir rüyalık âlemde
 sen ben olmuşum

1993

Robot

I

ellerim dallar gibi bazen açılır Allaha
 ki Allahdır veren bu güçsüz ellerimi benim
 senin ellerimden güçlü ellerini ki ben verdim
 onlar kapalıdır Allaha

bir parça çelikten ibaretsin Allaha göre
 korkma günahların için
 ben yüklenip günahlarını senin
 görülmemiş bir ağırlık vereceğim göksel terazilere

istediğini öldür
 lüzum yok düşünmene cehennemlerde yanışı
 ürkme hayattaki acılardan bile
 voltlarla ölçülüdür
 bir robotun acıya dayanışı

sana verdiğim bir ömürdür
 ki sen yaşamadan sürüyorsun onu
 sana bu ömrü verenler senden çabuk ölür
 çeliğin çürümesi kadar uzaktır bir robotun sonu

Allah Allah olduğu için yarattı beni
 ben Allah olamıyorum ne kadar yaratsam

/...

ve tapmıyor bana
benim yarattığım adam
beni yaratana
ben nasıl tapıyorsam

II

yarını görüyorum

küsen dostlar gibi çekilmiş içimden
sessizce ruhum
ve mahrumum
altıncı hissinden

benim de ellerim unutmuş
dallar gibi açılmayı Allaha
ne ince minarelerden beyaz bir ezan
yükselir alaca karanlık bir sabaha
ve bir çan
çarmıha gerili bir gönülde ürpermez artık
ve ne bir yaşlı kadın adar ömrünü siyaha

sarmaşıklar gibi sarıyor
eski mabetleri unutuluş

benim de ellerim unutmuş
dallar gibi açılmayı Allaha

III

şairlerin mısralariyle kırıldı Prometenin zincirleri
ve altın sahifalarda Prometeyi bir ilâh yaptı
Prometeye ilâh gibi taptı
kendi kendini öldüren şairleri
insanlığın

/...

haramdı prometenin çaldığı kutsal ışık
 ki tertemiz beyazlığını söndürdü
 çevremizdeki karanlığın
 eskiden o bakir karanlıkta bize bakir rüyalar görünürdü
 ve gökler ötesinin kutsal ışığıyla biz
 içimizden aydınlanırdık

haramdı Prometenin çaldığı kutsal ışık
 aydınlık yollar gitmez Allaha
 aramızda iki dargın yelkenli gererek mesafeyi
 her an uzaklaşıyoruz Allahtan biraz daha

IV

yarının çelik koridorlarında yürüyorsun
 kara bir alın yazısı kadar mutlak
 ve beni bir Allahsız mabede götürüyorsun
 çelik kollarında taşıyarak

dayanılmaz ağırlarla kör ediyor gözlerimi
 gözlerinde bakan elektrik
 ve ürpertiyor vücudundan vücuduma deyen çelik
 iğrenç hayvanlar temasıyla
 derimi

çelik koridorlarda
 çınladıkça senin sebepsiz kahkahaların
 yankılar beni günahım gibi çarpacak her duvarda
 yarın

/...

ve her baş birer korkunç gonk olmalı
ve şehirler dövülen başların
madeni çığlıklariyle dolmalı
yarın

on yedi yaş şiiri

Umut

güneş
o kızıl yuvarlak ateş
sürekli döndükçe üstümüzde
ne dünya ne insan ne de Allah
dursuz duraksız kalabilir

insan dışında tüm yaratıklar
doğanın programladığı gibi
sürdürürler yaşamlarını
yalnızca insanın Allah vergisi
bir ayrıcalığı vardır

insan doğuştan bulduğuyla yetinmez
Allahtan aldığı yetkiyle ve güçle
tasarımlar oluşturabilir
oluşturduğu tasarımları
bilgilerden bilgilere
bulgulardan bulgulara aktara aktara
hem dünyayı hem insanlığı
hem de kendi kendini değiştirir

/...

Allahın üstüne güç yoktur
 ve Allah bu gücü
 insanlıkla paylaşmaya isteklidir
 ne var ki insan da bu gücü
 kendi oluşturduğu güçlerle
 desteklemektedir
 kendi gücüne robotun gücünü
 androitlerin gücünü
 biyonik adamların gücünü
 katmaktadır

böyle güç kaynaklarını oluşturmak
 insanlığın hakkıdır
 ama bu hakkı kullanırken insanlık
 kendi yarattığı güçlerin
 kölesi olmaktan kaçınmalıdır

giderek insanlık bu konuda
 gereken özeni göstermeye başlamıştır
 ama tehlikeler kapımızdadır
 Hiroşima'ları geride bırakacak
 bir kaç teröriste
 büyük kentleri çökertme olanağı verecek
 tehditler önümüzdedir

uzaya ulaşılması
 atomun parçalanışı
 nükleer gücün
 ele avuca girer duruma gelişi
 yeni tehlikeler yaratırken
 bilişimde özellikle de
 iletişimde gerçekleşen atılımlar
 insanın düşünsel gücüne
 yeni güçler katmaktadır

/...

bu arada karşımızdaki
 en büyük tehlike de
 robotları ve benzerlerini
 çok gerilerde bırakabilecek olan
 klonlama yani canlıların üretilmesidir
 bu tehlikeyi yüzyıllar önce
 ilk kez Kuran-ı Kerimde*
 Hazret-i Peygamberimiz belirtmiştir
 neyse ki şimdilik bu tehlike
 dolaba kilitlenmiştir

insana sağlanan tüm güçleri
 ve olanakları esenlikle ve
 barışla değerlendirebilmenin
 başta gelen koşulu sevgidir
 insandan insana
 halklardan halklara
 ve Allaha sevgi
 böylesi sevginin
 tilsımını bilenlerin başında da
 Türk halk erenleri gelir
 ne güzel söylemiş Yunus Emre
 “sevelim sevillelim dünya kimseye kalmaz”

2004

Çare

saf kaynağından geliyorsun yaşamın
gözlerinde özlem yüreğinde rahmet
sessiz bir dua gibi iniyorsun aramıza
açılıyor sana umutla uğradığın mabet

ama bizler yeryüzünde türlü dertlerle yüklüüz
kavgalarımız da gururumuz da küçük oyunlarla çevrili
şeytan gibi binlerce damar binlerce sinir
sarmaşıklar gibi sarmış parmaklarımızı çekmektedir

mabetlerin üstünden kubbeler kalksa da
bizi çocuklar gibi masallarla büyütenler
iyi yürekli peygamberler olsa da
onlar da biribirleriyle sorunlu

bu dünyada komşular da biribirinden kopmuş
ve bunca dert ve bunca dert
ve nice hayırsız görevli
ne cesur ne de mert
nice açlar nice küsler
çoğu kavgalı çoğu da çaresiz

/...

ama yine de çare biziz
çare yine de insanda

başka çare de yok başka insan da

2004

Promete Kentte

promete Şimdi kentte
kayalara bağlı değil
beton duvarlarla çevrilidir
kartalların giremiyeceęi bir semtte
kendi kendini kemirir

1976

Sonra

burada bitsin mi hikâye
başlasam mı yeniden her şeye

yine tanrı mı olsam
yaratsam mı kendimi
ateşle havayla suyla mı
yalnız eniyle boyuyla mı
neyle kursam

boş mu versem tanrılığı
bir başıma otursam
ne ateş ne hava ne su
ne en ne boy
ne Habil ne Kabil
ne soy

ne ben ne tanrı

Sorudan Öncesi

insan insana yapayalnız
 değildik o çağda canlıydı dünyamız
 canlıydı balıkçıya salık veren rüzgar
 canlıydı suçluya gürleyen bulutlar
 canlıydı yağmur canlıydı toprak
 yağmurdan toprağın doğurduğu yaprak
 yaprağı hayvana
 hayvanı insana
 insanı toprağa
 karan doğa
 canlıydı güneş canlıydı ay canlıydı yıldız
 canlıydı o çağda dünyamız

sorularla dağılmamıştı
 daha dünyanın büyüğü

gün batınca bir kara perde inerdi göğe
 evrenin denklemi ışıklarla yazılırdı
 yansırda yakamozlarla karanlık denize
 anlamasak da yaşardık yaşamın gizini

sormazdık soramazdık
 sorulanla soran ayrılmamıştı çünkü

/...

yalnız değildik bizimleydi tanrılar
bırakırdık ellerine kendimizi
tanrılar çarpardı tanrılar kollardı
tanrılar doyururdu uyuturdu bizi
tanrıların bahçesinde güneş açarken
gün doğardı dünyamıza yeniden

mutluyduk uyuşan dostlar gibi dünyayla
sorusuz yaşıyanlar gibi mutlu

1976

Çağbaşında

bir görünmez duvar indi
bilmeden aştığımız çizgiye
öncesi dumanlar içinde
bir efsane şimdi

avucumuza soğuk çarpan
duvarın ardında gördüğümüz
değil miydi dün yürüdüğümüz çayır
şimdi bir yeşil pan
eski ormanlara kaçmadadır

bize doğru koşan tunç yüzlü kahramanlar
yansıyınca görünmeyen duvardan
günbatısında güneşleşir
batar yüce dağlardan
tunç yüzlü kahramanlar
daha dün biz değil miydik onlar

/...

ve duaya başlarken son umutla biz
 yıkılır tapınaklar ardarda
 dönerler dağlarına tanrılar
 boşuna uzanır ellerimiz
 kırılır dualar duvarda
 çekilen sular gibi çekilmiş
 saydam duvar ardına dün
 bir çorak dünya kalmış bize
 boşlukta bir gün

korkuyla döndük duvardan
 bir umutla baktık yarına
 yarın yaratılmamıştı yarın
 kaldırdık başımızı kapanan göğ
 izi yok tanrıların

ne yaratmak gelir elimizden
 ne ölmek gelir gönlümüzden

içimizde bir ürküntü bir yalnızlık
 sulardan ve çayırdan son kalan
 kadınlarımıza sarıldık

tekerleği dönüyordu çağların
 yaklaşıyordu bize doğru
 bir yaratılmamış yarın

ne ölmek gelir gönlümüzden
 ne yaratmak gelir elimizden

“o bir şey olsun istedi mi
 ‘ol’ der olur”
 Yasin Suresi

“Ol”duk

bir soluk esti “ol” diye
 dayanılmaz ıssızlığında yokluğun

“ol” diye “ol” diye
 yankılandı yoklukta soluk

deldi gümbür gümbür ıssızlığı
 yok oldu yoklukta yokluk

yıldızlarla donandı gökyüzü
 sen oldun ben oldum biz olduk

Kurgu

öyle düzenliydi ki kurgusu Tanrının
dediler Tanrıya ne gerek var
kopardıkça Tanrıdan evreni
boşlukta bir başına kaldılar

1997

En

deliler gibi koştum durmuş ırmak boyunca
ayrılсын diye benden sudaki kızıl yaprak
ve karşıda başlamış yangın birden durarak
benzedi bir tablonun dekorundaki tunca

bir Japon resmi gibi göklere işlendi kuş
nefesi tükendi ortamızdaki raksın
bir ilkbahar düşün ki goncalarda yaşlansın
açılan avuçlardan bütün dilekler uçmuş

yol yok buradan öteye
olgun meyva kendini anla neden verirmiş
bir fazla adım için katlanılır ölmeye
erenler ki sonsuzluğa erişmiş

erimeyen kanatlarla bir düşün İkarı
artık nereye
daha yükseliş
gökten yukarı

on yedi yaş şiiri

En

kuş durmuş
kanadı vurmuş da
uçuşun ucuna
durmuş

o kuştan aşağı
koş

raks donmuş
konmuş da doruğuna döngünün
donmuş

in eteğine raksın
dön eteğinde raksın
yokuştan aşağı
koş

durmuş ırmaktan geri
durmuş ırmaktaki al yaprak ta
akmaz olmuş

ondan geri
koş

/...

ırmak kuş
 yaprak raks
 dönmez uçmaz akmaz olmuş

uçta uçulmaz
 dorukta durulmaz
 duruşta akılmaz olmuş

uçuşun ucundan aşağı
 doruğundan eteğe döngünün
 durmuş akıştan geri
 koş geri koş geri
 koş

 1970

Akanyıldız

altın hızı bir düşüşün
bir geyiğin karanlıkta boyun eğişi
sonra herşeysiz ve uykusuz yokluğa değişti
bir altın düşün

bir yüce dağılmı devirlerce uzakta
bir havuzun geri dönen suyu son hadde varıp
beyaz rakkaselerin ayakları ucunda kalkıp ve kalkıp
kanmış arzular gibi tekrar alçalışı ayakta

en yüksektedir doğuşun en büyük düşüşü
durmamışsa eğer ki zaman
ve bir alın yazısı kadar mutlak adımlarla yelkovan
nöbet vurur yükselişine her vücudun

en muzaffer ve en mahzun anıdır güneşin
boşlukta yankılanan ses
ey kadehlerde son damlası içilmiş heves
ve ey sarhoşca ve eşsizce büyük hüznü bu inişin

sevinsin boşluklar kazandık diye bir atmosfer daha
ve her boşlukta yaşamının uykunun ölmenin uykusu
başımda dağılan dünyaların korkunç uğultusu
ve ürkmüş vücudumda Allahtan sığınmak arzusu Allaha

Şimal

gemim bir akşam yorgun yelkenlerinde gurur
girecek limanların o en sonuncusuna
karanlıklar ki onda ağaran bir fecr olur
bir beyaz nur vuracak bu şimal yolcusuna

ey dünyanın zirvesi sonsuzluğun eşiği
ölümle müvazidir sende yaşanan günler
eğilmiş bir el gibi Allahın belirdiği
uzanmış bir el gibi dünyanın bittiği yer

doğmakla ölmeyi bir anda duymanın hazzı
sebat bulup zirvede eteklerdeki dönüş
zaman üstünde başlar faninin ebed raksı

saf bir şekilsizlikte hatıralarım sönmüş
göz alabildiğine beyazlık bir boş levha
yaratsın işte mekan zihnimdeki Allaha

on yedi yaş şiiri

Neyle Varsın

boşver kendini sen önemli değilsin bir başına
görebilmen gördüklerinle bahçedir
duyabilmen duyduklarınla türkü
büyüyen ağaçla varsın yükselen dağla
yürüyen tırtılla uçan kuşla
dostla varsın düşmanla

Mermere Sığındı Vücut

ölmek istemeyenin şekilleşti arzusu
ve mermere sığındı vücut ölüme karşı
ölmeden bulabilmeyi isteyip
mermerin sükûnunda dondurdum sandı yaşı

değişmeleri mağrur seyretmeyi kurarken
hayran kaldı heyhat her mevsimin geçişine
ağlamak hasretiyle gözyaşları yanarken
yapraklar damladı her güz mermerden tenine

mezar dolu topraktan göğe yükselen vücut
mermerde donakalmış bir isyandı Allaha
ölmeme uğrunda sen yaşamayı unut
bu taşın beyazı en yakın renktir siyaha

on yedi yaş şiiri

Şah

önce piyadeler vuruştular
 her biri halk gibiydi
 şahlar çevrelerinin kalesinde
 güvenlik içinde tutsak gibiydi
 vezirler atlar filler
 şahları uğruna seferber
 her biri şahından özgürdü
 ne var ki özgür olan
 savaşda erken öldü

şah denildi sonunda şahlardan birine
 dikili kaldı kazanan şah
 daracık dörtgenine
 mat olan şah ise sürüldü dışarı
 son verildi şahlığına
 son verildi tutsaklığına
 bırakıp ardında akları karaları
 yürüdü gitti özgür
 yürüdü gitti bir başına

Bilişim

tüm verileri verdim bilgisayara
tüm kuralları verdim

bildiklerimi bilmediklerimi
duyduklarımı duymadıklarımı

tüm soruları verdim ona
tüm yanıtları verdim

sorunları verdim
çözümleri verdim

şan olsun diye
akıl da verdim

yürek kaldı bir tek
bana benden öğünecek

“Derin Mavi”*

insan insanı yendi
insan insana yenik
satranç savaşında
başabaş geldik

yeneni de biziz çünkü
yenilen de biz
kendi kurduğumuz oyunda
kendimize “şah” dedik

1997

(*) “Derin Mavi” (Deep Blue): Satranç ustası Kasparov’un savaştığı akıllı bilgisayar.

Satranca Davet

Can Yücel'e

tarlalar ıslanmamış olsun
 ağaçlar kısır
 başaklar kuruluştan sarı
 sevdikler ölmüş aşk bitmiş olsun
 akla hayaller emziren sır
 toz olsun yelde
 açmaz olsun seslerde gülüş
 o gün mü geleceksin
 bu satranç tahtasına

1950 öncesi

Söz

belki bir gün söz
giysilerden soyunduğunda
belki bir gün söz
buğusuz göğ
güneş gibi doğduğunda

yanıtsız sorular
güneşin sıcakıyla
yanıp kül olduğunda
sorularla birlikte belki
sorunlar da yok olduğunda

belki bir gün sonsuz sayılar
son bulduğunda
sonluğunda sayıların
donuk denklemler de belki
bulutlar gibi dağıldığında

belki bir gün söz
boşlukta ılık ılık
bir başına yandığında
yeni bir yazım günü belki o gün
dünyaların ıssızlığında

Bilim mi

etmez gördüğün
göremediklerinin yanında
sendeki de göz mü

sivrisinek vızıltısı etmez duyduğun
duyamadıklarının yanında
sendeki de duyu mu

ne nerden geldiğini bilirsin
ne nereye gittiğini
ne seni bilirsin
ne seni var edeni
sendeki de bilim mi

Sen

çiçek de sensin
arı da sensin
bal da sen

güz de sen bahar da sen
olduran da yaprağı
solduran da sen

güzle solan
yaprağı toprağa
döndüren de sen

ben de sensin
o da sensin
sen de sen

Biri

biri var gözünde
sen bakarsın
görür seni

biri var dilinde
sen söylersin
dinler seni

biri var elinde
sen yazarsın
okur seni

biri var sende
sen öfersin
dokur seni

Gizemli Bilmece

gece olur
 gecenin karanlığında
 ıslıl ıslıl
 yıldızlar uyanır
 yıldızlara sorarım
 yıldızlar susar

gündüz olur
 göğün denizin mavisi
 birer saydam örtüye bürünür
 onlara sorarım
 onlar susar

bilginlere başvururum
 onlar çok şey bilirler
 ama bilgileri arttıkça
 bilmedikleri çoğalır

belki yaşam öncesinden
 bildikleri vardır diye
 çocuklardan da sorarım
 ama ne onlar bildiklerini anımsarlar
 ne de bize anlatırlar

/...

evrenin düzenini
Allah bilir kul bilmez
bu bir gizemli bilmece
ne gündüz çözülür ne gece

ekim 2004

Yordam

görmeden bak
duymadan dinle
öğrenmeden bil

tohumla ekil
ağaçla yüksel
yaprakla dökül

yerinmeden üzül
sevinmeden gül
ölmeden öl

avuçlarınla sor
gizlerini
gökten

1976

Ben misin

dirilten misin beni gövdem
öldüren misin bilmem

gördüren misin beni gözüm
körleten misin bilmem

bildiren misin bana başım
gizleyen misin bilmem

bir ben varım benden öte
ben misin bilmem

1971

Gözü*

gözüye baktım özüm görmeğe
seni göresim geldi

gözüye baktım karardı dünya
sana deęesim geldi

gözüye baktım candan aşır
sana gelesim geldi

1976

(*) Gözü: Azerbaycan Türkçesinde “ayna” demek.

Göçmen

sevdiklerimin başında bir bilmediğim
 görmediğim özlediklerimin başında
 yurdum olmadan sıladayım
 kimsem ölmeden yasda

yollarda gözlediğim nedir
 mektuplarda beklediğim ne
 nereden sürmüşler beni
 buralar nere

bir bildiğim olmalı
 bilmez olmuşum
 bir derdim olmalı
 gülmez olmuşum

buralara konmuş
 göçmen olmuşum

Yasa

elmalarda diř izi
senindir bu diřlem
yapıldı hanene
gereken iřlem

melekler de tanık
suçlusun
işbu yasa hükmünce
sen bir insanoğlusun

insanoğlu

MADDE BİR
dünyaya gelmelidir

MADDE İKİ
sevmeli sevilmeli
dünyayı cennetin
kendisi bilmelidir

/...

MADDE ÜÇ
yaşama sevgisinin
kökleri gönlünde
insanoğlu günün birinde
ölmelidir
dönmelidir dudaklarına
buruk bir elmanın tadı

(DÖRDÜNCÜ MADDE OKUNAMADI)
işbu yasayı
kim yürütür bilinmez
bilinmeyen ellere
karşı gelinmez

1954

Bach Sonatı

ne ben sorayım seni
 ne sen beni sor
 soyunmuş seslerimiz tenden
 boşlukta bir aşk örüyor

ses olmuş duygular
 yaklaşır dalga dalga zamansız
 kavuşsa da seslerimiz birbirine
 biz kavuşamayız

ne kollarımız var saracak
 ne öpecek dudaklar
 ne görülecek yüzümüz var
 ne görececek göz

bir aşk örüyoruz boşlukta
 çizgiden soyut
 zerreden öz

Doğuş

ne gece ne gündüz
ne düş ne soluk
boşlukta dölsüz
bir tohumdu boşluk

yağmamış yağmurdu su
ekilmemiş üründü toprak
dikilmemiş ağaçta
yeşermemiş yaprak

özlemle döllendi tohum
sevgiyle çatladı kabuk
rahmet gibi boşandı
boşluktan ilk tomurcuk

tomurcuğun içinde
babadan anneden önce
güzeller güzeli
bir çocuk

İnsan

elbette senden güzel olacaktı
çizdiğin resim
yaptığın heykel
senden büyük olacaktı
senden yakışıklı

elbette senden doğru söyleyecekti
yazdığın şiir

elbette senden çok duyacaktı
söylediğin türkü

sen olduğundan büyüksün
sen olduğundan iyisin
sen olduğundan güzel

Elele Büyüttük Sevgiyi

Rahşan'a

birlikte öğrendik seninle
avcumuzda yüreği çarpan
kuşa sevgiyi

elele duyduk kumsalda denizin
milyon yılda yonttuğu
taşa sevgiyi

tırtılları tanıdık seninle baharda
tırtılken daha sevmeyi öğrendik
sevgiden üreyen kelebeği
toprağı evimiz gibi sevdik seninle
birlikte sevdik kuru toprakta
ev küren köstebeği

köstebeğinden toprağına taşına
tırtılından kelebeğine kuşuna
elele sevdik bu dünyayı

acıısıyla sevinciyle sevdik
yazıyla kışıyla sevdik
köy-köy ülke-ülke

/...

gökler gibi sardı dünyayı
yağmur gibi sızdı dünyaya
dünya kadar oldu sevgimiz

elele büyütüp elele derdik
elele derip insana verdik
verdikçe çoğalan sevgimizi

1980

Yarın

bir şeyler olacak yarın
 duruşundan belli
 kırdaki atların
 bulutların koşuşundan belli
 kazışından köstebeklerin toprağı

karıncaların telaşından belli
 birşeyler olacak yarın
 belki bir tomurcuk
 belki bir ağacın düşen yaprağı
 belki de bir çocuk

pek o kadar göremesek de uzağı
 kuşların uçuşundan belli
 birşeyler olacak yarın
 öbürgünden önemsiz
 bugünden önemli

Sevgi

ne varsa konuşmaya değen
birlikte düşündüğümüzden
birlikte susabilmek
yağmuru dinlerken

yanımdaki sensin
yalnızlığım sen
kendimden bile uzakta
elim elindeyken

Av

ormanın kuytusunda vurulan geyik
hayvanlar acınla suskun
dallar yasınla eğik
boynuzlarında çizgilerinde gözlerinde
avcının söndüremediği iyilik

1971

Gelinlik

bir bitmeyen baharda
tükenmeyen lavanta çiçeği
bohçalara sarılı bahçelerde
büyümeyen büyükannelerin
solmayan gelinliği

1972

Bariş Kuşayı

kan vardı yollarda kavgalardan akan
 kin vardı yerlerde diken diken
 bir buz çağındaydı dünya
 gökte bir yanmayan güneş vardı
 donmuştu birbirinden insanlar
 ne bir dost ne bir eş vardı

sarsıldı birdenbire depremle dünya
 yarıklarda yürekler açtı yer yer
 kinden açtı kandan açtı yürekler
 sevgiler filizlendi yüreklerden
 selviler gibi deldiler ölümü
 gencecik kızlarla incecik erkekler

çıplak ayaklarla ezdiler dikenlerini kinlerin
 çullarını örttüler eski kanların üstüne
 buzlu yollarında alaca dünyanın elele
 yürüdüler türkülerle yürüdüler güle güle
 gencecik erkeklerle incecik kızlar
 sevgilerinden doğacak bir sıcak güne

Buzçağından Çıkış

buzların örttüğüne bakmayın
 ısınacak bir gün bu dünya
 eriyecek buzçağı
 çözdükçe buzları damla damla
 yüreklerin sıcaklığı

önce kır çiçekleri başverecek
 incecik yarıklarından buzların
 ve sonra toprak
 doğurgan yorganıyla
 dünyayı sarmalıyacak

eridikçe buzlar
 sevginin kucağında
 ısınacak bir gün
 canlanacak bu dünya
 umutların ocağında

Aydaki Adam

aya giden adamlar
kovdular aydaki adamı
aya giden adamların ayak izinden
aydaki adam gelecek yine bir gün
inecek yine geceleyin aydan
aydınlatacak yine uykumu

1975

Uçan Daireler

bu sonsuz gök
bizden midir değil midir
bu yıldızlar
canlı mıdır cansız mı

dostlar olmalıdır
bu göğün içinde
düşman olmalı

canlıysa bu yıldızlar
toprağında can olmalı
nefes alınmalıdır
yaşanıp ölünmeli

insan bu göğün boşluğuna dayanmaz
bir koca göğün içinde
bir ufacık dünyada yapayalnız
bir avuç insanla yaşanmaz

/...

can olmalıdır göğün
yıldızlarında can
bize benzer veya benzemez
dost veya düşman

gelmeliler dünyamıza
içmeliler suyumuzdan

1953

Tutsak

kafanda örülüdür
seni hapseden duvar
açamadığın kapılar
içinden sürgülü

yüreğindeki korkudandır
seni bağlayan zincir
boğazındaki düğüm
dilindeki suskudur

aç sürgüyü çöz düğümü
yüreğindeki zinciri kır
sen sana tutsaksın
sen sana başkaldır

Özgürlüğün Ardından Bir Ağıt Söylev

özgürlüğü yitirdik dostlar
ardından bir çift sözüm var

havaya benzerdi biraz
varlığı duyulmazdı özgürlüğün
yokluğu dayanılmaz

**“saklamayın” derdi özgürlük “beni kendinize
esirgemeyin beni ellerden
esirgendikçe tükenirim çünkü
paylaşıldıkça çoğalırım ben”**

oysa kendimize kalsın diye özgürlük
ona bahçelerde duvarlar ördük
uçup gitti kuş misali bahçelerden
ne eller gördü hayrını ne biz gördük

**“yurttaşlar” derdi özgürlük “bu devleti
sizler yöneteceksiniz elele
yaşatabilmek için beni
yaşayabilmek için benimle”**

oysa dünyalarımız öylesine küçüktü
devlet öylesine büyük
yönetilmek öylesine rahattı
yönetmek öylesine yük

bir seyirlik oyun saydık devleti
bıraktık oyuncuların eline
düdük çaldı oyun bitti
“haydi” dendi “herkes evine”

yok artık dostlar
ağlamanın yararı
ellerimizle kazıldı
özgürlüğün mezarı

kendimizi gömdük içine

“Özgürlüğün Ardından Bir Ağıt Söylev” Üzerine Açıklama

Bu şiirin ille 1980’lerin Türkiyesinde yazılması gerekmezdi yirminci yüzyılın belli dönemlerinin Yunanistanında da Şilisinde de Almanyasında da İtalyasında da İspanyasında da veya çağımızın özgürlüğü yakalanuşken ya da yakalar gibi olmuşken zaman zaman yitiren daha nice ülkesinde de yazılmış olabilirdi

Önemli olan Perikles’den yaklaşık iki bin beş yüz yıl sonra dünyanın herhangi bir ülkesinde böyle bir şiir yazma gereğinin duyulması

Perikles kim

Perikles milattan önce beşinci yüzyılda Atina devletinin başı ve bu devletin özgürlük ve demokrasi simgesi idi

Atina halkı Peleponezya Savaşında ölen yurttaşları için düzenlenen törende konuşma görevini ona vermişti

Perikles’in o söylevi “AĞIT SÖYLEV” diye bilinir

Oysa Perikles savaşda ölenlerin ardından ağıt yakmak yerine uğrunda can verdikleri devletin demokrasisini anlatmayı yeğlemişti Atinalılara

Çünkü Perikles’e göre devlet öyle bir demokrasinin varlığıyla uğrunda can vermeye değecek kadar değer kazanırdı

Bundan yaklaşık iki bin beş yüz yıl önceki o söylevde Perikles’in Atina anayasası ve demokrasisi üzerine söyledikleri çağımız insanlığı için bile özlü bir demokrasi dersidir

Perikles'e göre Atina demokrasisinde

- Herkes eşitti
- Yasalar önündeki eşitlik fırsat ve olanak eşitliğiyle yaşama aktarılırdı
- Yasaların doğal hukukla uyumlu olması gözetilirdi
- Herkese düşünce özgürlüğüyle birlikte düşüncelerini gerçekleştirmek için çaba gösterme özgürlüğü de tanınırdı
- Özgürce yaşayıp davranmak toplumun değer ölçülerine uymayanların bile hakkıydı
- Ama tüm bu özgürlükleri kullanırken herkes başkalarının ve karıştlarının da özgürlüğüne ve herkese eşitlikle uygulanan yasalara saygılı olmalıydı

ve özgürlük ve hoşgörü emek ve eşitlik katılım ve sorumluluk bu demokrasinin temel taşlarıydı

Perikles'e göre her yurttaş devletin yönetimi konusunda bilgili olmalıydı ve yönetimle de siyasetle de yakından ilgilenmeliydi

Bu bilgiyi edinme gereğini duymayan veya bu ilgiyi göstermeyen yurttaşlar "zararsız" değil "yararsız" kişiler sayılmalıydı

Perikles herkesi sürekli açık tartışmaya ve eleştiriye çağırıyordu söylevinde

Tartışma ve eleştiri özgürlüğü olmadan ve kullanılmadan devletin sağlıklı biçimde yönetilemeyeceğini vurgulayan Perikles

"tartışmayı yönetimde uygulamaya ve etkinliğe engel saymak şöyle dursun görevlerimizi yapmaya girişirken eğer yurttaşlar bize neler yapmamız gerektiğini söylemişlerse bunu eksiklik sayarız"

diyordu ve şunları ekliyordu

"Biz Atinalılar iki niteliği çok çarpıcı biçimde bağdaştırırız

- Bir yandan eylemde kararlılık ve cesaret
- Bir yandan da eyleme geçmeden önce enine boyuna tartışma

Onun içindir ki bizim cesaretimiz cehaletten kaynaklanmaz ve bizde tartışma bir kararsızlık etkeni olmaz” diyordu

Perikles söylevini

“Yakınlarınızın ardından yeterince ağladınız evlerinize dönebilirsiniz artık”

diye bağlıyordu

İşte bunlar Perikles’in yaklaşık iki bin beş yüz yıl önce Atina demokrasisi üzerine söylediklerinden bir özet ve alıntılar

Bülent Ecevit
1987

Bir Özgürlük Masalı

masal bu ya
 evvel zaman içinde
 kalbur saman içinde
 deve tellal iken
 mahpushanenin birinde
 beşi de özgürlüğe sevdalı
 beş gardiyan varmış

bir gün sohbet ederken aralarında
 demişler ki ele avuca sığmaz oldu özgürlük
 ikide bir kuş misali
 kaçıp gidiyor elimizden
 bu işe bir son vermeli

almış biri demiş ki
 kolayı var dostlar
 bir sağlam kafes yaparız
 üstüne asma kilit takarız
 kuş olsa bir daha kaçamaz

almış ikinci kafadar
 oldu mu ya demiş ya biri çıkar da
 kafesin kapağını açar da
 kaçarsa yine kuşcağız
 biz onsuz ne yaparız

üçüncüsü demiş kolayı var
 bir kanadını kopardık mı kuşun
 tek kanatla dünyada uçamaz
 açılrsa da kafesin kapısı
 ömrü billah kaçamaz

almış dördüncü kafadar
 uçamaz ama arkadaşı
 ayakları da yok mu bu kuşun
 ya tıptış tıptış yürür de giderse
 bir daha nerede bulursun kuşcağını

beşinci demiş onunda var çaresi
 alırsın eline keseri
 kesersin kuşun bir ayağını
 gidemez artık çözseler de bağını

sonunda beş kafadar
 özgürlüğü kafese koymuş
 kapısına kilit vurmuşlar
 bir kanadını kırıp
 bir ayağını kesmişler

bir mahpushanede beş kafadar
 beşinin de kafası havadar
 ne var ki düşünce kuşlar gibi özgürdür
 sakatlanmış da olsa
 uzun süre kafeste tutulamaz

Eflatun Krallığı

“aklı eren önder olur yönetir
cahiller onun izinden gitmelidir”

Eflatun

tüm sorular soruldu
tüm yanıtlar verildi
bilmediğini bilen Sokratesle
kuşku da toprağa gömüldü

bilgiler artık kralın
başında bir defne çelenk
ne açar ne solar
yeter ülkeye sonsuza dek

karanlıkta ay gibi akı
bir fenerdir gökten inen
o söyler uyar halkı
o bekler uyur halkı

güvenle yaşamakta tümü özgür
başlarında çoban köpeği
hak edinceye dek koyun gibi tek tek
kurban edilmeyi

Mustafa'dan Cihangir'e

iki büyük suçumuz var
 seninle benim Cihangir
 biri sevmek biri sevmek
 bunca büyük suçlarla padişah olunmaz

padişah olan sevemez Cihangir'im
 buyruk veremez sevebilse
 üstün göremez kendini
 padişah olan sevilmez
 korku vermez yüreklere sevilse

Tanrı gibidir padişah
 kul olunur ona
 saygı duyulur
 sevgi ulaşmaz
 korkulur ondan
 rahmet umulur
 sevgi umulmaz

biz insanız Cihangir
 bizden tahtlara han olmaz
 sıcağına bak yüreğimizin
 aktıkça gözlerden gözlere
 nasıl eritir birbirini
 tahtların karlı doruğunda

bu yürekle durulmaz
 ne benim elimden gelir
 atam sultanların buyruğuna uyup
 senin ince boynunu vurdurmak
 ne senin elinden gelir
 anan sultanın ağusunu
 kıyıp da bana sunmak

biz insanız Cihangir
 seven sevilen iki insan
 bize padişahlık yaraşmaz
 seven sevdiğinin
 sevilen sevenin kuludur
 kuldan kula padişah olunmaz

Bülent Ecevit

not: Padişah Sultan Süleyman'ın en yetenekli ve en büyük oğlu Şehzade Mustafa saray entrikaları yüzünden babasının buyruğuyla genç yaşta öldürülmüştür. Şehzadelerin en genci olan Cihangir bu olaydan duyduğu acı nedeniyle yaşamını yitirmişti.

Yukardaki şiirim Şehzade Mustafa'nın ağzından genç Şehzade Cihangir'e seslenişidir.

On sekizinci yüzyıl İngiliz ozanı DAVID MALLET'in "MUSTAFA" adlı sahne oyunundan, Kanunî Sultan Süleyman'ın oğlu Şehzade Mustafa'nın türlü çiçeklerle bezemiş bir ovayı göstererek söylediği sözler birinci şiir kitabımın çeviriler bölümünde yayınlanmıştı. O şiirde bir Türk devlet adamının ağzından onyedinci yüzyıl Türkiye' sinde söylenen sözler insan hakları özgürlük demokrasi ve barış açısından çağımız dünyasına da bir mesaj niteliğindedir.

DAVID MALLET'in 1976 tarihli *Şiirler* adlı kitabımda yer alan şiirime çok önem verdiğim için buraya da aktarıyorum.

DAVID MALLET'in şiiri

hayran olmamak elde mi nasıl okşuyor bak
 duyularımızı şu binlerce kokuyla renk
 onlar açsın diye doğan güneş yağan rahmet
 bir ayrılık gözetir mi hiç aralarında
 bunlara karşı onlar da buhurdandan yükselen
 şükran yüklü bir adak gibi sunarlar göğ
 bir demet benzeri kaynaşan kokularını
 düşünce ayrılığı da böyle olsa gerek
 zarar değil yarar gelir ancak biribirine
 ayrı düşüncelerden yeter ki düşünenler
 iyi uyruklar olsun da dostca geçinsinler
 yeter ki topluluğa hizmet etsin her biri
 yasalara saygılı hakana bağlı olsun

Aydınlara Dilekçe

biz halkız
kıt da olsa okuyup yazmamız
bilgiyi işten
aydınlığı güneşten alırlz

ay gibi girip de
güneşle aramıza
gölge etmeyin
karanlıkta kalırlz

içimizde kır çiçeğinin
kayaları delen gizi
surları yarıp aşarız
ezmezseniz bizi

özgürlük bizim aşımız
tüketmeyin bir başınıza
siz onsuz da doyarsınız ama
biz aç kalırlz

tek bir ağacı kökleri derinde
kopmayın bizden dallar gibi
kopan dallar kurur gider
tomurcuğı meyvasız

Eller

sarstığın ağacın
meyvasını derecek
eller varsa
çürümez yerlerde emek

solmaz umut tarlalarda
eller varsa
ekilen tohumların
başığını biçecek

can almaz sular
eller varsa
uzanan ellere
el verecek

Derman

odla yanıp külümden
anka gibi doğmuşum

suya dalıp damlayken
engin deniz olmuşum

bir başıma dertliyken
halkta derman bulmuşum

1988

Tuna

bir destanın yasları gibi yükselir
Tuna kıyılarında Türk kaleleri

bu kalelere girme belki ürkersin
taştan duvarlarında bu kalelerin
yarasaların kanat sesi parıldar
tarih içinde söndü artık kılıçlar

kalelere yaklaşma belki korkarsın
baykuş seslerinden bir ağıt duyarsın
kale mazgallarının en yükseğinde
Tuna kıyılarında Türk kaleleri

bayram sabahları burçlar üstüne
beyaz ayyıldızlı bayrak çekilmez olmuş
Tunanın koyuca mavi göğsüne
sipahi askerleri dizilmez olmuş

bir yaşlı günden beri güzel Tunaya
yabancı görünür artık bu aktığı toprak
güneşin sabahları doğduğu yana
akar Tuna içinde hasret yana yana

/...

sor Tunaya nedendir ağlayışı ince ince
kıyılarındaki Türk kalelerinden
suyuna bir destanın yası değince

sor Tunaya nedendir bu ağlayışı
baykuşun bütün gece öten sesinden
yüksek mazgallarda bir ağıt duyunca

sor Tunaya nedendir bu ağlayışı
rüyasında bir Türkün aksi durunca

on yedi yaş şiiri

Türk - Yunan Şiirinin Öyküsü

ben bu şiiri Londra' da genç yaşımda yazmıştım birinci şiir kitabımda bu şiirin altında 1947 tarihi yazılıydı fakat daha sonra *Elele Büyüttük Sevgiyi* adlı ikinci kitabımda aynı şiirin altında 1947 tarihi yerine 1974 tarihi yer almıştı

iki tarih de doğru idi neden doğru olduğunu açıklamam gerekir ben 1974'de başbakanken 3 temmuz 1974'de bir muhalefet partisi sözcüsü aleyhimizde genel görüşme isteminde bulundu bu genel görüşmede muhalefet Kıbrıs ve Ege konusuna ağırlık verdi o arada genel görüşmeyi açtıran muhalefet partisinin sözcüsü bana ağır bir ithamda bulundu Türk-Yunan kardeşliğinden söz eden bir başbakanın ulusal ilişkiler konusunda gereken duyarlılığı gösteremeyeceğini ileri sürdü fakat ben gençlik dönemimde yazdığım şiirin altına o zaman da hiç duraksamadan imzama atabileceğimi söyledim ve sözümü yerine getirdim

TBMM'deki bu görüşmeden birkaç gün sonra da başında bulunduğum hükûmetin aldığı kararla Kuzey Kıbrıs'ta Barış Harekatı gerçekleşti şimdiden o sayede bütün Kıbrıs'ta hem barış hem de demokrasi yerleşti üstelik Yunanistan'da yıllarca süren koyu dikta yönetimi de Barış Harekâtı'nın ertesi günü sona erdi

henüz iki komşu ülke arasında yeterince sağlıklı siyasi ilişkiler kurulamamıştır ama iki komşu ülkenin halkları arasında dostluk ve insani ve kültürel ilişkiler giderek gelişmektedir Kıbrıs'a da bu sayede huzur ve barış gelmiştir

Türk - Yunan Şiiri

sıla derdine düşünce anlarsın
yunanlıyla kardeş olduğunu
bir rum şarkısı duyunca gör
gurbet elde İstanbul çocuğunu

türkçenin ferah gönlünce küfretmişiz
olmuşuz kanlı bıçaklı
yine de bir sevgidir içimizde
böyle barış günlerine saklı

bir soyun kanı olmasın varsın
damarlarımızda akan
içimizde şu deli rüzgar
bir havadan

bu yağmurla cömert
bu güneşle sıcak
gönlümüzden bahar dolusu kopan
iyilikler kucak kucak

bu sudan bu tattandır ikimizde de günah
bütün içkiler gibi zararı kadar leziz
bir iklimin meyvasından sızırılmış
bir içkidir kötülüklerimiz

/...

aramızda bir mavi büyü
 bir sıcak deniz
 kıyılarında biribirinden güzel
 iki milletiz

bizimle dirilecek bir gün
 Egenin altın çağı
 yanıp yarının ateşinden
 eskinin ocağı

önce bir kahkaha çalınır kulağına
 sonra rum şiveli türkçeler
 o Boğazdan sözeder
 sen rakıyı hatırlarsın

yunanlıyla kardeş olduğunu
 sıla derdine düşünce anlarsın

Londra 1947 ve 1974

Pülümür'ün Yaşsız Kadını

Pülümürün bir dağ köyünde gördüm onu
yaşını sordum bir giz gibi güldü
kimi seksen dedi köylülerden kimi yüz
yüzüne baktım bir giz gibi güldü

bir asa vardı elinde
bir solmuş kırallığın
kadifeden harmanisi üzerinde
bir hititliydi o bir selçukluydu
bir ermeniydi bir kürttü
bir türk

yaşını sordum bir giz gibi güldü
koluma girdi bir soylu kadınca
tozlu köy yolunda sürüyerek eteğini
beni tek gözlü sarayına götürdü
köy yapısı kulübesinin

zamanı onda yitirdim ben
yitik zamanlara onda eriştim
en soylu yoksulluğun toprak döşeli sarayında
bir taç gibi kondu başıma Türkiyeliliğim

1969

Pülümür Doğu Anadolu'nun en yoksul yörelerinden biridir. Binlerce yıldır birbirine eklenen uygarlıkların bu deprem yöresindeki tek kalıntısı insandır.

Bir Cudi Öyküsü

bir cılız dere akardı
 Cudi Dağından aşağı
 dere başı köyümdü benim iki yanı bahçe
 bahçelerin varı yoğu
 sarı armut kırmızı nardı

köyde bir avuç insan
 hısım akraba kız kızan
 koyunlar gibi sığışır
 gübre sığağına yuvaların
 yaşamadan yaşardı

ne dünya haberliydi köyümden
 ne köyüm dünyadan haberli
 ne dünyanın yararı vardı köyüme
 ne köyümün dünyaya zararı
 dünya ayırdı köyüm ayrı

kimi geceler kayadan kayaya
 silah sesleri sıçrardı uzaktan
 bir masal devi uyanırdı
 Cudi Dağında o zaman
 karabasan gibi çullanırdı üstümüze

/...

aç kurtlar gibi çağrısız
konuklar inerdi bazen köyümüze
gecenin koyusunda çaresiz
yürek gibi çarpardı
korkudan evlerimiz

kimi gelir unumuzu alırdı
kimi gelir canımızı
kim kanundur kim eşkiya
kim dosttur kim düşman
bilemezdik arada biz kurban

derken bir gece yarısı
bana geldi kurbanlık sırası
köyümün koynundan kopardılar
kayalara apardılar
vatan millet uğruna vurdular beni

dalında kaldı armudumla narım
üç öksüzümle bir de yarım
Cudi Dağından aşağı bir dere
hala akar mı bilmem
arasıra bana türkü yakar mı bilmem

Madımak*

“üçüncü ölmem bu hain
Pir Sultan ölür dirilir”
Pir Sultan

eylemleri sözdü
silahları sazdı
ozan olmağı kiminin de
ozanlar ilinde günahı

suçları Pir Sultanı anmak
cezaları yanmağı
toplu mezar oldu onlara
alev alev Madımak

orman gibi yanan
otuz yedi can
can verirken o gün
Pir Sultan uğruna

büzülüverdi devlet
devlet beşiğı Sivasda
uykunun kovuğına
korkudan

/...

(*) 2 Temmuz 1993 günü Sivas'ta Pir Sultan “Şenlik” lerinde içindeki insanlarla birlikte yakılan otel.

uyanır elbette bir sabah
ashab-ı kehf* uykudan
ölür ölür dirilir yine
yüreklerde Pir Sultan

1995

(*) Toplumdaki kargaşadan ürüp bir mağaraya saklanarak yıllarca uyuyan söylence kişileri.

Kurban

bir kuşuna bir can
can pazarında
kim kime kul
kim kime düşman
tetiği çeken ellerin
haberi yok bundan
vurulan kadar
vuran da kurban can pazarında

1996

Köylü kadınlar

Köylü Kadınlar

köylü kadınlar
fistanları güllü kadınlar

topraktan doğup da toprağı yoğurandır onlar
veresiye canlarını doğurandır onlar

köylü kadınlar
fistanları güllü kadınlar

yüzleri güneştir onların yanık
ayakları topraktır onların yarık

doyulmadan güzelliğine
tarlalarda solandırırlar

köylü kadınlar
fistanları güllü kadınlar

Uyum

Levni'ye özen

boşluğa bulut buluta yağmur
yağmura toprak ne güzel uymuş

gündüze güneş güneşe tarla
tarlaya başak ne güzel uymuş

başığa buğday buğdaya insan
insana emek ne güzel uymuş

emeğe eylem eyleme yürek
yüreğe sevgi ne güzel uymuş

1975

Konuk İşçi

her sabah yabanda uyanır
her gece yurdunda uyurdu
öylesine yakın yurduna
öylesine uzakta yurdu

kentin uğultusu bazen
köyünden bir türkü olur
istasyona koşar akşamları
trenlerle avunur

uzakta bir ocaktır
yanar yüreğinde memleketi
ellere verir çaresiz
ellerindeki bereketi

yurdunda mı yabancı
yabanda mı bilemez
o bir konuk her yerde
o bir özlem bir acı

Tapusuz Memet

doğmuşmuşun da
 insanmışın da
 yurttaşmışın da
 Durmuşun oğlu Memetmişin

geç hemşerim geç
 bunlarla kendini
 adam saydıramazsın

vergini vermişin de
 askere gitmişin de
 eyilikten gayri
 kime ne'tmişin de

geç hemşerim geç
 bunlarla karnını
 doyduramazsın

süreni senmişin de
 ekeni senmişin de
 biçeni senmişin de
 her bi şeyi sen

geç hemşerim geç
 bunlarla bu toprağı
 senin olduramazsın

hani senin tapun
hani senin senedin
hani iki şahidinen
bin dönüm zilyedin

git işine Memet
elde ne tapu ne senet
sen bu dünyada ne ararsın

1965

takalar geçiyor allı yeşilli
takalar geçiyor dümenleri lazlı
takalar geçiyor en nazlı
yelkenlilerden de güzel

Taka

takalar geçiyor allı yeşilli
 takalar geçiyor dümenleri lazlı
 takalar geçiyor en nazlı
 yelkenlilerden de güzel

güvenli sularda işsiz dönenen
 gezi yelkenlilerinden çok duyarak denizi
 takalar geçiyor enginlere
 yamalı göğsünü gere gere

takalar geçiyor yükle yürekle
 takalar geçiyor emekle dolu
 günlük güneşlik kıyılardan kopmuş
 denizlerde Anadolu

kıyılar kadın olmuş
 açılır gider erkeği
 takalar takalar toprağın
 denizde çarpan yüreği

Ağrılı

o köyde doğup o köyde ölenler
ne bir deniz ne bir kent
ne de başka bir dağ görenler

toprağı kıraç
kendisi aç
elleri yedirenler

umutsuz gelip bu dünyaya
mutsuz gidenler
o köyde doğup o köyde ölenler

1968

Uzaktan

dertler özledim dertlerden uzakta
yarık topraklar özledim
yanık insanlar

türkülerin çağırdılar uzaktan beni
başımda kağnıların ağrıdılar
kavruldu kuraklığın içimde

toprağın su istedi benden
yaylaların ekin dediler
ışık dediler insanların

kök salasım geldi ağaç gibi toprağına
gökten yağmur alıp güneşten ışık
sana veresim geldi

yaşlar dökülesi gözlerimden Türkiye
çorak topraklarına senin
açılmamış gözlerine gözlerim verilesi

Winston-Salem, N.C., A.B.D.

1954

Yargı

öldürenle katiliz çalanla hırsız
tümümüz sanığız tümümüz savcı
tümümüz suçlu tümümüz yargıç

kimi aklar kimi suçlarız
kimi bağışlar kimi asarız
kendimizi başkasında

hergün bir bıçak saplı
birinin arkasında
vurulan da biziz vuran da

Aşmak

ırmak ırmak
 ülkeden ülkeye
 sınırları aşmak

sınırları yarıları
 görünmeyen duvarları
 yasaları yasakları

düşünde düşde
 yürekte aşmak
 aşmak
 aşmak

 1970

Günün Mevsimleri

gündüzler ilericidir
akşamlar tutucu
geceler gebe
sabahlar devrim

1988

Yağmur Duası

kararan buluttan
kuruyan toprağa
doyasıya yağmur
doyasıya yağsa

ağlayası gökten
ağlanası dünya
yunasıya yağmur
yunasıya yağsa

yaslar onasıya
yaşlar dinesiye
kanasıya yağmur
kanasıya yağsa

sel alsa götürse
akan kanı yerden
oğasıya yağmur
oğasıya yağsa

erken yiten canlar
yeni doğan güne
doğasıya yağmur
doğasıya yağsa

Jeolog Şiirlerimle İlgili Bilgi

geçmişle günceli büyük bir ustalıkla bağdaştıran değerli tarihçi sayın Murat Bardakçı'ya bir borcum vardı bu borcu ancak şimdi yerine getirebiliyorum

21 Kasım 1999 günlü *Hürriyet*'te çıkan bir yazısında sayın Bardakçı benim elli dört yıl önce *Varlık* dergisinde yayımlanan "Jeolog" başlıklı bir şiirimle ilgili benden bir bilgi istiyordu

fakat yoğun siyasal çalışmalarım sırasında sayın Murat Bardakçı'nın bu isteğini yerine getirememiştim bu görevimi şimdi yerine getiriyorum

öğrencisi olduğum Robert Kolej'in gündeminde jeoloji bölümü yoktu fakat olgunluk sınavlarında bana ve arkadaşlarıma jeoloji konusunda da sorular sorulacaktı oysa bu konuda benim ve sınıfımdaki arkadaşlarımdan hiçbir bilgimiz yoktu onun üzerine bu konudaki bilgi eksikliğimizi gidermeğe katkıda bulunabilecek bir uzman aramaya başladık sınıf arkadaşımız Altemur Kılıç bu gereksinmemizi karşılayabilecek bir yakını önerdi: Prof. Dr. Hamit Nafiz Pamir

bu değerli uzman biz öğrencilerin dileğimizi hemen kabul etti ve ilginç bir yöntem önerdi jeoloji dersini sınıfta değil sahada vermeyi uygun buldu ve bizi sabah akşam dağlarda kayalıklarda ırmaklarda dolaştırdı ve kısa sürede hepimizi sınava yetiştirdi

ben sınavla ilgili gereksinmemizin karşılanmasının ötesinde doğanın gizleri ile tanışmaktan derin heyecan duydum önce 1945'te daha sonra 1976'da "Jeolog" başlıklı aynı doğrultuda iki şiir yazdım

neden iki ayrı şiir çünkü "doğuşumdan öncelere doğmuşum

ben eskiden yaşıyorum” diye başlayan jeolog konulu ilk şiirimi önce yitirdim ve bulunca da yayınladım

şunu da özellikle belirtmek isterim sayın Prof. Hamit Nafiz Pamir bize yalnız jeoloji konusunda değil eğitim yöntemi konusunda da önemli bir ders vermiş oldu şöyle ki masa başından çok sahada uygulamalı eğitimin yararını gösterdi

ben bu yöntemi şiirde bile olabildiğince uygulamaya çalışırım nitekim özellikle “Çanakkale” şiirimde buna özen gösterdim

bu konuda *Vartlık* dergisine sayın Murat Bardakçı’nın verdiği demecin özeti ile sözü geçen şiir aşağıdadır bu arada sayın Bardakçı benim jeologlar üzerine yazdığım şiirin konusu bakımından dünyada bir başka örneğinin bulunmadığını zannettiğini söylüyor

Jeolog

doğuşumdan öncelere doğmuşum
bekleyedursun geleceklerde ölüm
ben eskiden yaşıyorum

avucumda birer esrarlı kâsedir çağlar
her birinden başka bir gök dağılıp sarar beni

haykırsam
kaybolmuş dağlar
geri yollar sesimi

nedir bu aşinalık
kömürler alevlenince

otlarım vardır
ağaçtan büyük
çiçekten ince

billur taslarda dudaklarım
çağlara kanmış

ey nesin sen
beyaz şalımın eteklerine değen
insanmış

Jeolog

avucumda bir buhurdan bu dünya
 çağlar tüter insansız
 sarar beni benden uzağa
 yokolmuş dağlar
 yankılar beni yapayalnız

toprağın basamaklarından iner
 derin dağlara yükselirim
 eski ırmak izlerinde
 akar yiterim kumlarla
 görmez olur beni gözlerim

1976

Mağara

mağaranın duvarına
hayvanları taştan oydu
kükrediler karanlıkta
türkülerle karşı koydu

karanlıktı mağara
ışığı taştan oydu
üşüyordu
bir de güneş koydu

aşk oydu mağaranın duvarına
aşk oydu
ağrıdı taşlar
yarıldı mağara

ben doğdu

Mazeret

vücudu çıplak yeni de yıkandı ama
 madem ki üşümez bir beyaz örtü yeter
 gözleri açık ama madem ki görmüyor
 böyle görmeden bakmak bakmamaktan beter
 gözlerini örtebiliriz

ve dünyadadır ama madem ki bir sabah
 güneşe karşı kalkıp gerinemiyecek
 ayakları varsa da gezinemiyecek
 öyle ise onu artık şu toprağa gömer
 üzerini örtebiliriz

on yedi yaş şiiri

Soru

kimbilir
insanda son kalan gözler
görür mü dünyayı uzaktan

kimbilir
küçülür mü dünya
büyür mü uzaktan

kimbilir
küllenir mi dünya
özlenir mi yoksa uzaktan

Dere

ağacım ben dalları derinde
yaprağım ben paramparça
suyla ışığın ellerinde

ben yüzen bir kuş
bir çakıltayıym
dallara konmuş

balığım ben
uçan gölgeyim suda
gökte bir ışık

gögüm ben
toprak yatağında
suyla karışık

eğil bana bak bana
senim ben
sana âşık

Çocuk

düşünebilseydin doğduğunda
örtülmeden öğreneceklerinle bildiğin
konuşabilseydin ağlamayı kesip
belki de bir şeyler öğretebilirdin

1976

Çizgi

günlerden bir akşam üstü
yolda tozlar uçuşuyordu
her biri kendi başına birer dünya

dünyalardan birinde bir insan
insanın avucunda bir çizgi
çizginin ucunda bir son

sonda bir gün ağarıyordu
bir çocuk doğmuş yol üstünde
yummuş avucunu ağlıyordu

1974

Belçikalı ressam Piet Mondrian'dan *Kırmızı Ağaç*

Fırtınalı Hava

derdinden delirmiş ağaçlar
 onların yolunan bu saçlar
 bir korkular korosu
 ağaçlardan göğe yükselir
 bu ses onların sesidir
 bu ses rüzgârın sesidir
 yapraklarda deli parmaklar
 gezdikçe çalıyor yapraklar
 tükenmez mi rüzgârın nefesi
 bir küçücük kuş yuvasını yitirmiş
 rüzgâra soruyor “yuvam neresi”

on yedi yaş şiiri

Ada

her zaman bir ada
özgürlüğü engine
hapseden

bir ada

varamasan da
bekleyen

her zaman
dönen dünyada
duran

bir ada

haritanın sonunda
başlayan

Yabancı

her baharla yinelenen çiçeklere
benzemez yenilenen kuşaklar
elleri yüzleri benzese de öncekilere
düşleri düşünceleri benzemez

sen değişirsin bir yandan da
bir başka değişir dünya
yaşadıkça yabancılaşırsın
alışacak yerde yaşamaya

tanınmaz olmuştur oynadığın arsa
tanınmaz olursun geçerken eski sokağından
anılar değil yabancılarıdır artık
çocukluğunun mahallesinde yaşayan

hergün bir dün açılır
yeni günle aranda
hergünle biraz daha yalnız
hergün biraz daha yabanda

Bir Bahar Şiiri

günlerden beri ilk kez
doğaya gözüm değdi bugün
bir de baktım ki baharlar açmış
ağaçlarda benden habersiz

ağaçlar mı benden
ben mi ağaçlardan habersiz

bu yepyeni çiçekleri ağaçlarda
geçen bahardan da tanıyorum ben
bir öncekinden de bir öncekinden de
bir öncekinden

yepyenydi herbiri
yepyeni öteden beri

çiçeğinden çayırına
kurdundan kuşuna
dursuz duraksız
değişen doğa

değişmeden yasaları
değişmesiz değişen

Toprak ve Su

toprak ve su Allahın insanlara nimeti
ne var ki kimi yerde toprak kuraklıktan kavrulur
göllerden ırmaklardan çekildikçe sular
tarlalara bahçelere yağmur uğramaz olur

çorak topraklarda çaresizlikten
kıvranan kökler küçücük kalır
son bir umutla avuçlar açılırken
bulutsuz göklere dualar yollanır

bir başka yörede ise cömert bulutlar
coşturur toprakları suları
kazma motor yağmur sesinden
günden güne canlanır umutlar

bir mabettir ki toprak kubbesi göktür
umarız doğanın gücü bilimin gücüyle birleşir
dileriz toprağın yeşil dokusu solmasın
yağmur yağmış toprağın eşsiz kokusu dinmesin

Ağlar ve Balıklar

güneş ışığı az sızdığı için
gölgelenmiş deniz dibinin
sessiz ve hürdür hükümranlığı

kavgasızca gider gelir balıklar
biribirine yol verir balıklar
yabancılardan arınmış bölgelerinde

dayanışmanızla güçlü iken
çevrenizi ateşten bir çember gibi
sarıncı ağların sayısız ipi
söyleyin balıklar ağlar mısınız
gözleriniz yaşsız sessiz çaresiz

balıkçılar ağır ağır çekiyor
balıklarla ağırlaşmış ağları
ağlarda balıklar acep ağlar mı
gözleri yaşsız sessiz çaresiz

on yedi yaş şiiri

Güz Ağacı

sırası mıydı yaprak dökülmesinin
havalarda da soğudu ağaç üşüyor
sırası mıydı yaprak dökülmesinin

ben dedim
“ağacım uyumalı unutmalsın
kendini rüyalarla avutmalsın”

ağaç dedi
“bırakır mı rüzgâr ne mümkün uyumak”

on yedi yaş şiiri

Cenaze Töreni

yürüdüğümüz yol mezarlığa gider
tabuttaki yolcu bilinmeze gider
mezarlığa giden dün gördüğünüz o'dur
hızlı yürümeyin yeni öldü yorulur

sen ey iyi ölü
cennet varsa eğer
cennetin yolunu
bulabilir misin

sen ey iyi ölü
cennet yoksa eğer
toprağa gömülü
durabilir misin

mezarıcı sana yine birini
getiriyoruz ellerimiz üstünde
bir selvi gölgesinde mezarı kazıldı mı
mermer taş üstüne yazısı yazıldı mı

on yedi yaş şiiri

Yapamadığımız

Rahşan'a

akşam kapı eşiğinde bir terli giysi gibi
soyunmak vardı derdinden evrenin
bir entari serinliğini giyinmek
kendi derdini tespih gibi çekmek elinde

yün örmen vardı akşamları koltuğa gömülü
karşında polisiye roman okumak senin
sorgusuz bakışmak yoruldukça gözlerimiz
sevinçsiz gülmek üzüntüsüz ağlamak

oturmaya konuklar gelmesi bazen
çevresinde bir masanın kaygısız
sıcacık konularda bir demli çay gibi
bilmedik komşularla konuşmak

dünyamızla uyuşmak vardı
oyunda sonunu görmeden oynamak
sevinebilmek kazandığına
yitirdiğine yerinebilmek

düşünmiyebilmek yoruldukça düşünmekten
kamaştıkça örtebilmek gözlerini
düşlerde bile ışıktan sakınarak kendini
uyuyabilmek vardı vaktinde rahat

Özel Şiir

düş bu ya bir akşamüstü yitmişim
bir kalabalıkta gözlerden ırak
geziyorum bir kentte camekânlara
bulutlar gibi yansıyarak

kalabalıkta yalnız yalnızlıkta özgür
bir cigara yakıyorum dumanında saklanmaya
görünmeden görür olmuşum
seyrediyorum insanları doyasıya

bir yüz beliriyor tanıdık
düş bu ya benmişim
tanımadan geçiyor beni
öylesine gizlenmişim

1977

1990'lı yıllarda Van Gölü yükseldikçe yükseliyor
 kıyıları evleri sular basıyordu kamuoyunda ise
 bunun nedenleri değil Van Gölü canavarının varlığı
 yokluğu tartışılıyordu sonunda Van Gölü canavarı da konuştu.

Van Gölü Canavarı

inanmasa da çokbilmişler
 ben Van Gölünde yaşarım

kâh çekilirim derinlere
 kâh kıyılardan taşarım

gündüz göğün mavisi
 örter gölü boydan boya

dağlar dalar karbeyaz
 camkesiti mavi suya

kararan göle geceleri
 ıslıl ıslıl yıldızlar iner

göremez beni gecegündüz
 gölde kamaşan gözler

bir göl saklıdır sizin de içinizde
 gölde yaşamdan yansımalar

derinlerinde gölün
 bir gizemli canavar

sizden aldığı
 solukla yaşar

ama depreşmedikçe göl
uyur o derinde sessiz

rastlasanız bile düşde
onu farkedemezsiniz

| 1997

Göl

denizler engin ve açık
 göllerse kapalı ve gizemli
 gözlerin gerisinde bir göl gizlidir
 devrik ağaçlar iner göle yamaçlardan
 karayla su birleşir
 bir yüz görünür bazen
 hayal meyal gölün aynasında
 bazen bir gülen nilüfer
 güldürür gölün yüzünü
 su depreştiğinde ise
 derinleşir gölün gizemli hüznü

Yıllarca bir psikolojik etken olarak göl kavramı içimde saklanmıştı Göl başlıklı şiirimle bu etken bir ölçüde ortaya çıktı ancak 1977'de yani yirmi yıl sonra "Van Gölü Canavarı" şiirimle sorunum tümüyle çözüldü sayılabilir bu şiirimle sizin de "bir göl saklıdır içinde" mesajı veriliyor bu mesaj özellikle Van'da psikolojik açıdan algılandı.

Kirazlı Bendi 1818'de İstanbul'un içme suyu ihtiyacını karşılamak üzere Belgrad Ormanları'nda İkinci Mahmut tarafından yaptırılmıştır.

Kirazlı Bendi

mermer ve su ve yosun
 çizgileri Osmanlı yumuşağı
 oymaları doğayla uyumlu
 ağaçları dağlar gibi ulu
 sadece kuşların duyulduğu
 geçmişten yansıyan bir sükûn
 ve bir göl ki belli etmeden derin
 huzurlu ve serin
 ve sakin suyunda anılar saklı
 hem geçmişle günü
 hem yararla sanatı
 eşsiz bir uyumla bütünleştiren
 Kirazlı Bendi

Mutsuz Bir Kadının Mutlu Sonu

tadına varamadan yaşamın
tutmaz olmuş elim ayağım
sonuna gelmişim yolun güya
ama artık herşey değişecek

işte bakın masalların prensi
elinde bir demet çiçek
tutuyor şimdi elimden
dansa kaldırıyor beni

atıyorum üstümden eskiyen bedeni
yeniden başlıyorum yaşama
bir sabah doğuyor birden
yolun sonundaki akşama

Sınır

dur yolcu bura sınır
 yabandır yasaktır ötesi
 çiçeklerden seçemezsin
 kokuları renkleri bir

kuşdan pasaport sorulmaz
 gümrüksüz geçer yüküyle karınca
 dur yolcu bura sınır
 sen geçemezsin

dereye bakma durmaz akar
 öteden de içer ceylan bu suyu
 dur yolcu bura sınır
 sen içemezsin

dur yolcu bura sınır
 ne çizili ne yazılı
 geçemezsin yine de silemezsin
 içinde kazılı

Trensiz

trenler geçmez oldu gözlerinden artık
sallanmaz oldu ak mendili
rayların sonu belli
en uzak yerler bile tanıdık

trenler geçmez oldu gözlerinden artık
ayrılan ayrıldı kavuştu kavuşan
duman tütmez oldu yolcu gelmez
bir tren sesi kalmış kulağında uzaktan

trenler geçmez oldu gözlerinden artık
kampana çalmaz oldu saati
istasyonda artık o bir başına
elinde bileti

İki Yüzlü Adam

ikinci yüzüm sen gül biraz
ben ağlıyacağım

havadan sudan konuş kaygısız
ben deli gibi
aşık olacağım

ikinci yüzüm işine gücüne bak sen
ben şiir yazacağım

dosyalar aç
tezkere yaz
dostlara bile duyurmadan
ben öleceğim yine biraz

ikinci yüzüm
yolda kaldı iki gözüm
ekmek getir bana biraz

Rüyada Gelen Haber

rüyamda bir gizli haber gelir bazen
çok önemli bir gizli haber
yakalar gibi olurum
yarı uyur yarı uyanırken

ama gözlerim açıldı mı bir kez
ayak seslerinden ürken
bir kuş gibi uçar gider
rüyada gelen haber

Yiten

yitirmekten ürktüğün
senden olmayandır
yiten yiter sen kalırsın
sen sen olursun yeniden

ellerinle büyüttüğün
çiçeği koparsalar
çiçek ölür sen özgür
sen sen olursun yeniden

yol bitende kavuştuğun
aştığına değmez mi
yiten yiter yaban biter
sen sen olursun yeniden

1978

Ak Derililer

kızıldan sarıdan karadan
kadınlar daha da üzgün ak derili
uzak düşen sevgilere
tenleri anten gibi gerili

kentlerin ışığında kararır dünya
kadın aydan alır biz ondan güneşi
içinde kurur yeşerir doğa
değişen mevsimler eşi

caz dinler dertlenirler bazen
dünyaları afrikalara dönüşür
sıcak ormanlardan uzakta
yüreklerinde birşeyler üşür

soluk yüzlü ince tenli süzgün
ak derili kadınlar
sererler odaya bir avuç toprak
çarşaf gibi üzgün

Dönüşüm

güneş doğar gibi
bahar gelir dünyaya
her yeni doğan
çocukla yeniden

önünde yaz vardır
önünde güz çocuğun
önünde kış vardır
sonra bahar yeniden

yaşadıkça ölümlü
doğdukça ölümsüz
dönen dünyada
dönüşür çocuk

BÜYÜKLERE ÇOCUKLUK ŞİİRLERİ

Önsöz

bilseler de büyükler bazen
gerçeği bilmezden gelirler
çocuklarsa bilmeden
gerçeğe deęiverirler

Peri Kanunu

herşey bir oyuncaktı
her oyuncaksa gerçek
gerçekle oyunu
ayırt etmezdi çünkü
perilerin kanunu

Bir Zamanlar Ay

evvel sema içinde
 bir ninniyken aydede
 açıklardı gizleri
 kamaştırmaz olunca
 batan güneş gözleri
 dirilirdi sessizce
 ağaçlarla bacalar
 ayışığı değince
 masalların gerçeği
 yerli yerine koyar
 düzenlerdi herşeyi

Çıplak Gözle

Andersen'e

doğduğunda kral çıplaktı
 çocukların gözünde
 tacıyla giysileriyle de

çünkü gökkubenin altında
 çıplak gözle bakıldığında
 herşey cırılçıplaktı

Atlıkarınca

yaşamın daha başında
son daha bilinmezken

ekilir tohumu sonun
erken erken

bir yeni çiçek doğar
solan her çiçekten

döner de döner atlıkarınca
dünya döner o döner

yarışır mihlanmış atlarda
cıvıl cıvıl biniciler

Duvar 1

dikkat edin efendim
duvara çarpacaksınız

*ne duvarı yavrurum
duvar muvar görmüyorum*

olmaz olur mu efendim
elbette var
hem de oyun bahçeme
kendi çektiğim duvar

ama duvar görmüyorum ben

affedersiniz ama
ille görmeniz mi gerekir
siz göremediniz diye
duvar yok mu demektir

Duvar 2

*özel bahçem burası benim
nasıl girdin sen çocuk*

topumu arıyordum efendim
duvardan atlayıp da girdim

*bir duvar çıkınca karşına
durman gerekmez mi çocuk*

özür dilerim efendim ben sanırdım ki
aşılmak içindir her duvar
duvarları aşmadan insan
ardındakileri nasıl anlar

Eski Trenler

nerde o eski trenler
başı dumanlı trenler

öttürdü mü düdüğünü
sanki türkü söyler

uzadıkça yolu
susayan trenler

yokuşa vurdukça
soluk soluğa

yolcuları gibi canlı
eski trenler

yitik yazıtlardan
bir söylence karşıtı

Bir Fırat Balıkçısı Tufanı Anlatıyor

I

Babilli Utnapiştım miyim ben
Sumerli Ziyusudra* mıyım
ya da kutsal kitaplardaki Nuh
ya da bunların hepsi başka mı benden

bir kahraman mıyım insanüstü
bir tanrı elçisi miyim yeryüzünde
yarı insan yarı tanrı mıyım
ya da bir balıkçı mı Fıratın bir köyünde

yüzlerle mi ölçülür gerçekten
binlerle mi ölçülür yaşım
ölümsüzler ülkesine mi varmışım
ya da köyünde yaşlanan bir ölümlü müyüm ben

işte kıyıda bir avuç bahçemle evim
işte koyunlarımla birkaç da tavuk
bir de vefalı köpeğim
haniymiş o gemide dolaşan binbir yaratık

/...

(*) Tufan üstüne çok eskilere giden kimi söylencelerin ölümsüzlüğe yücelttiği tufan kahramanı, Babil söylencesinde "Utnapiştım", Sümer söylencesinde "Ziyusudra" diye anılır.

ve işte bu ölümlünün elleriyle yaptığı
 sedir ağacından gösterişsiz kayık
 şurda da kayığı çektiği kayalık
 hanıymış o doruğuna yanaştığı Ağrı Dağı

kişi efsaneleşmeye görsün
 adını bile şaşırır
 ardından vuran akşam güneşi
 önünde bir dev yaratır

II

konu komşuyu sel aldı
 giden gitti kalan kaldı
 öyle koyuldu ki derken
 söylence dilden dile
 tanımaz oldum beni ben bile

kendim de söylenceye kanmadan
 dedim bari kazıyım taşa gerçeği
 aldım elime çekiçle çivi
 ve işte kendi halinde Fıratlı
 bir balıkçının yaşadığı tufan

III

bir gece ansızın olmadı herşey
 önce kuşlar taşıdı uzaklardan haberi
 dillerini bilmesek de bir başkaydı ötüşleri
 ama çırpınışından bile kanatların
 konu komşu birşey anlamadı

/...

koyunlar durmaz oldu yerinde
 kocabaşların bile bön gözlerinde
 bir telaş vardı bir kıpırtı
 köpeğim sığınacak yer ararken
 suda balıklar kaçıştı

öyle ansızın taşmadı ağırbaşlı Fırat
 önce bilge alnı kırıştı
 bir başka soluk geldi suya
 gökte bulut bile yokken
 karariverdi dünya

derken bulutlar belirdi ufuktan
 ordular gibi üstümüze üstümüze
 göğün gümbürtüsüyle suyun şahlanişıyla
 kamçıların hurma dallarında şaklayışıyla
 belliydi tufanın atlılar gibi gelişi uzaktan

IV

dedim komşular bunda bir iş var
 birşeyler anlatmak ister bize
 konuşmadan konuşan tanrılar
 çoluk çocuk bizler kalafatlarken kayığı
 konu komşu gülüp geçti halimize

insanoğlu rahatının derdinin kafesinde
 duymaz olur kendi sesinden tanrı sesini
 ulaşırsa da haber suyun kuşun nefesinde
 indiriverir dünyasına güpegündüz
 günü gün etmenin perdesini

/...

varsın tufan olsun gün edilen günün ertesi
olan biten söylenceye dökülür
başa gelenler yazgıya yıkılır
kayığını sağlama bağlayana da
yarı tanrı diye bakılır

1986

söylence karşısına
bilimkurgu eki

Yeşil Şiir

aran çocuk aran
bir yıldız aran uzayın bir bucağında
bir yıldız olmalı seni gözleyip duran
yıldız savaşlarının uzağında

ölmeden hasta sularda balıklar
solmadan zehir yağmurunda yeşil
bir yıldız aran üzerinde
ne bir Üçmil* ne de Çernobil

aran çocuk dökülmeden kuşlar
çürüyen yapraklar gibi sararan gökten
bir yıldız olmalı bir yerlerde
seni senden gözetin

tara boydan boya ufuğu
karmadan yuvanda bilgisayarın
bir yıldız aran soluğu
kesilmeden yeryuvarın

/...

(*) "Üçmil" (Three Mile Island), Sovyetler Birliğindeki Çernobil Nükleer Enerji Santrali faciasından önce, Amerika Birleşik Devletleri'nde ilk kez büyük bir radyo-aktif sızıntının olduğu nükleer santralin yeri.

tutunacak bir dal gibi
bir yıldız aran ekranda
Ağrının doruğunda bir sal gibi
bir yıldız olmalı sığınacağın tufanda

ışınla çocuk kendini
ışınla kendinden uzağa
ışınla yanında kedin köpeğin
çözülmeden ellerinde büsbütün doğa

1987

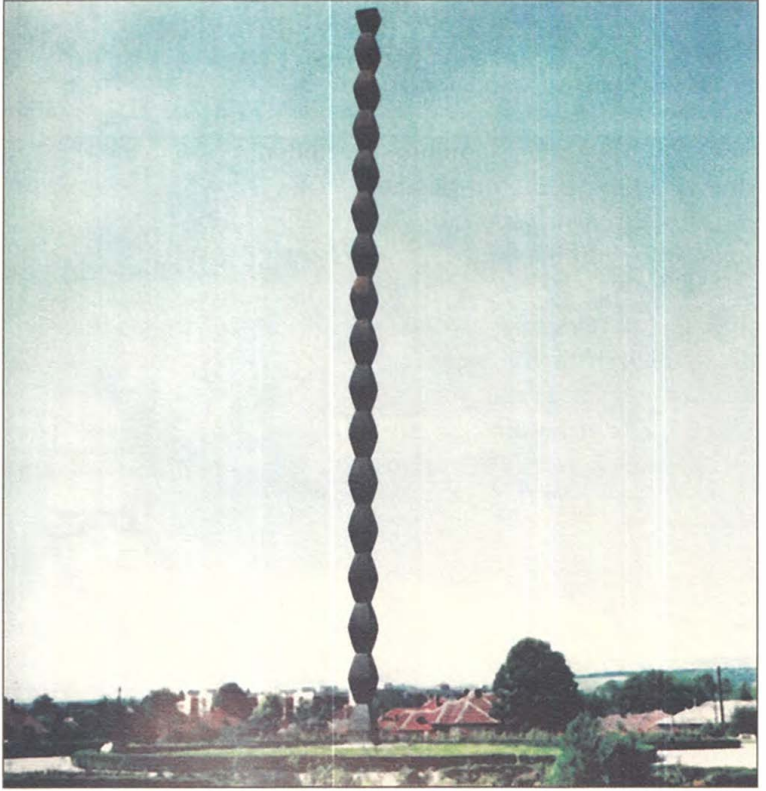
Claude Monet'nin Saksagan'ı.

Mone

nice yıllar da geçse ölümünün üzerinden
 kimi akşamlar Mone bir başına
 alır eline fırçasını paletini
 boyar ufku gün batışına

çünkü artık tuvaliyle
 sınırlı değildir büyük usta
 ister göğe yapar resmini
 ister suya ister buluta

1997

*Sonsuz Sütun, Brancusi
Tirgu-Jiu Parkı, Romanya.*

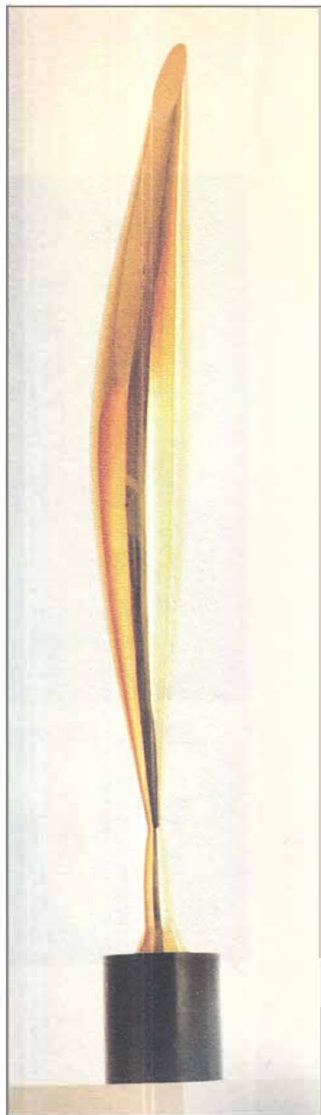

Sessizlik Masası, Brancusi
Tirgu-Jiu Parkı, Romanya.

“Çevresinde on iki taş iskemle... Saatleriyle, aylarıyla, yıllarıyla ve öğüten de-
ğirmeniyle, ölümlülüğü ve ölümsüzlüğü bir arada simgeleyen bir yüce yapıt...
Hem iri taşların ağırlığıyla oturmuş yerine, sessiz ve durgun... Hem de durduğu
yerde sürekli dönüşü anımsatan bir bütün...”

Çocuk Başı, Brancusi
New York Guggenheim Müzesi.

Boşlukta Kuş, Brancusi
Philadelphia Sanat Müzesi.

Brankuş

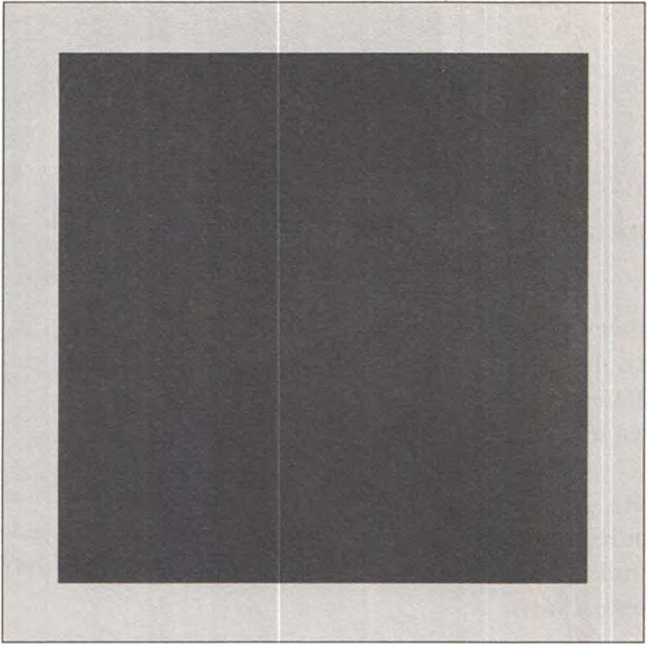
merdiven dayamış sonsuza
kuşları uçuşa hazır
soyutladıkça doğayı
doğaya ulaşır

ırmağın yonttuğu taşı
köyündeki oymayı nakışı
yurdundan halkından
yontusuna taşır

başlangıçla bitim
durağanla devinim
doğuyla ölüm
hem onda hem doğada kaynaşır

1997

Romanyalı büyük yontucu Constantin Brancusi (Romence “Brankuş” diye okunur) [1876-1957] Romanya’nın Hobitza köyünde doğdu. Çocukluğunda çobanlık yaparken çakısıyla tahta yontarak yontuculuğa başladı. Yaşı 20’ye vardığında yolculuğun çoğunda yürüyerek Paris’e gidip o sanat merkezine yerleşti. Hem yaşamında hem sanatında yerelden evrensele soyutlamalarıyla da doğanın özüne erişti.

Maleviç'ten *Siyah Kare*.

Maleviç'in *Hasat* adlı tablosu.

Güneşe Meydan Okuyan Adam

kendi içinde bir kara delik
beyazların en safıyla elele
meydan okur güneşe simsiyah
cesur ressam Kazimir Maleviç

canı çekti mi canın en renklileri
resimlerinde yer alsa da
siyahla beyaz onun temel tutkusu
bu tutku onu evrenin özüne yöneltir

Kazimir Maleviç (1878-1935) Ukrayna-Rus kökenli sanatçının salt siyah ve beyaz tabloları resim sanatında devrim yapmıştır yazıları bilimsel açıdan da önem taşır resimde soyutun ötesinde boşluğu arar.

Palyaço, Georges Rouault
Beverly Hills, ABD.

Palyaço

acının sevgiden bükülüğü
 gölgelerle derin
 yaş gibi dökülüğü
 tertemiz gözlerin

ne kadar iyisin
 senin için yaşarırken gözlerim
 sen bana üzülür gibisin

başka ne denir
 Tanrı seni takdis etsin

BÜLENT ECEVİT'TEN HAİKULAR*

İlkbahar ve Kuşlar

kuşlar şaşmaz bilirdim ben
baharın gelişini
ve bahara yormuştu onlar
dünkü mart güneşini
kuşları da yalancı etti bu kar

İlkbahar Müjdeleri

gözünüz değdi mi hanımefendi bu akşamki gazetelere
bahar müjdeleri veriyor
diyor ki “ Trafalgar Meydanında ağaçlardan
ölü kuşlar döküldü yere ”
diyor ki “ buzlar artık eriyor ”

(*) Haiku olabildiğince az sözcükle çok şey anlatan özgün bir japon şiir türüdür.

Bahar Akla Neler Getiriyor

bahar ne acayip ne acayip sorular
 insanın başına yıgmada
 bahar çiçekleri açmışsa hangi eller
 sular onları şimdi
 Hiroşima'da

Kuğunun Ölümü

sabah daha güneş doğmadan
 gölde bir kuğu vurdular
 kuğunun ak göğsündeki al kan
 damladıkça ürperdi sular

kuğuyu su aldı içeri
 halkalandı her bir kıyıya
 damla damla kan haberleri

Londralı Kuğular

akşamüstü ırak ellerde
özlerken dostumu eşimi
baktım tanıyordu göllerde
Londralı kuğular Haşimi

Londra, 1947

Demokratik Sol Türküler

Ak Güvercin

gece biter gün doğar
gök maviye boyanır
engininde mavinin
ak güvercin uyanır

gözünaydın Türkiye
ak güvercin geliyor
güçlendikçe DSP
halkın yüzü gülüyor

bayrağımız mavidir
ak güvercin simgemiz
hakça düzen uğruna
bir araya gelmişiz

gözünaydın Türkiye
ak güvercin geliyor
güçlendikçe DSP
halkın yüzü gülüyor

/...

gücümüz halkın gücü
yolumuz halktan yana
aman vermez güvercin
halkımıza kıyana

gözünaydın Türkiye
ak güvercin geliyor
güçlendikçe DSP
halkın yüzü gülüyor

demokratik soldayız
en sağlıklı yoldayız
özgürlüğü emeği
kimseye harcatmayız

gözünaydın Türkiye
ak güvercin geliyor
güçlendikçe DSP
halkın yüzü gülüyor

/...

haydi dostlar bu yolda
 gönül gönle verelim
 sevgi ekip tarlaya
 dirlik düzen derelim

gözünaydın Türkiye
 ak güvercin geliyor
 güçlendikçe DSP
 halkın yüzü gülüyor

gücümüz halkın gücü
 yolumuz haktan yana
 aman vermez güvercin
 halkımıza kıyana

gözünaydın Türkiye
 ak güvercin geliyor
 güçlendikçe DSP
 halkın yüzü gülüyor

Bilgi Çağı

yaşlarını sil
gözlerin gülsün
sen gücünü bil
dünyalar senin

halk üretendir
hak üretende
emek senindir
ürün de sende

çarkları senin
elin döndürür
alın terini
eller sömürür

halk üretendir
hak üretende
emek senindir
ürün de sende

bu çağda gücün
kaynağı bilgi
bilgiyi halka
sunmaktır sevgi

/...

halk üretendir
hak üretende
bilgi de senin
hakça düzende

kurulsa bir kez
hakça bir düzen
ne ezen kalır
ne de ezilen

halk üretendir
hak üretende
bilgi de senin
ürün de sende

Halk

damla damla bir kaynağa
usul usul yağa yağa
sular gibi bir ağızdan
gürül gürül çağlar olsun

seni dinler seni dünya
bir ağızdan çağlar olsun

incecikten dere dere
omuz omza vere vere
bir ırmakta kaynaş olan
sular gibi akar olsun

dize gelir dize dünya
bir arada akar olsun

dağı taşı oya oya
harcı mili katıp suya
oluk oluk rahmet gibi
tarlalara dalar olsun

güller açar kara toprak
güzel olur güzel dünya

/...

damla damla kaynak olsan
dere dere ırmak olsan
omuz omza güröl güröl
söyler olup eyler olsan

aşar geçer engelleri
özgür olur özgür insan

1984

Siyaset Şiir ve Tasavvuf

Şiir, düşüncenin de dilin de sınırlarını zorlar.Şiirde siyasal amaç gözetmeyen,şiir-dışı hiçbir amaç gözetmeyen bir ozan,düz-yazı diliyle kolay oluşturmayaacağı ve anlatamayacağı bir gerçe-ği, bir doğruyu, şiirin düşünce yöntemiyle oluşturabilir ve şiir di-liyle anlatabilir.

1954'de yazdığım “İnsan” başlıklı bir şiirde,

**“elbette senden doğru söylecekti
yazdığın şiir
elbette senden çok duyacaktı
söylediğin türkü”**

derken bunu belirtmiş oluyordum.

Şiirin düşünce yöntemiyle ve diliyle ulaşılan bir doğruya ve ger-çeğe,düz-yazı dilinin düşünce yöntemiyle hiç ulaşamaz demek is-temiyorum. Ama şiirin yolu daha kestirmedir.Onun içindir ki bazı “ümmî” kişilerin bile şiirle vardıkları doğrulara, gerçeklere,filozof-ların veya bilginlerin daha geç ve güç vardıkları çokça görülür.Bü-yük fizikçimiz Prof. Feza Gürsey,1968'de Bilim Ödülü Töreninde yaptığı “Yeni bir âlem –Yüksek Enerji Fiziği” konulu ilginç konuş-masını,halk ozanı Muhyiddin Abdal'ın dört dizesiyle bağlıyordu:

**“muhyiddinem dervişem
hak yoluna girmişem
on sekiz bin âlemi
bir zerrede görmüşem...”**

Yirminci yüzyılın önde gelen bir fizikçisi, çağın fizik alanındaki en ileri aşamaları anlatılırken, on altıncı yüzyılda yaşamış bir halk ozanının tanıklığına başvurabiliyordu.

Nice filozofun bugün okunsa kolay anlaşılamayacak ciltler dolusu kitapta anlatmağa çalıştıklarını da, onların çağdaşları olan, veya onlardan önce gelen, bazıları belki okur-yazar olmayan kimi halk ozanları birkaç dizede anlatıvermişlerdir.

Şiirde, **-fakat şiir-dışı bir amaç gütmeyen şiirde-** bazı doğrulara veya gerçeklere daha kolay veya erken erişebilmenin nedeni, şiir yazarken düşüncenin, önbilgilerle, önyargılarla, artniyetlerle veya kişisel hesaplarla ve ihtiraslarla ya da toplumsal amaçlarla sınırlanmaması, anlatının da düzyazı dilindeki kurallarla bir ölçünün ötesinde bağımlı olmamasıdır. Bu engeller kalkınca, kafanın kepenkleri açılır, bilinçle bilinçaltının, hatta bilinçle ortak-bilinçdışının* haberleşme olanağı artar, üstelik duyguların ve sezgilerin düşünce sürecine katkısı çoğalır. Öylece, ozan, siyasette, hatta felsefede veya bilimde güç ve geç varılan bir doğruya veya gerçeğe daha kolay ve erken varabilir.

İnsan, ihtiraslarının ve kişisel hesaplarının ağına düşmese, önyargılarıyla ve artniyetleriyle kendini aldatıp sınırlamasa, önbilgileriyle düşüncesini ve kavrayışını engellemese, dış baskılardan ve kendi iç baskılarından kurtulabilse, kafasının kepenkleri açılır, duyguların ve duyarlılığının antenleri gerilir ve daha doğru söyler ve **“olduğundan daha büyük... daha iyi...daha güzel”** olduğu çıkar ortaya.

12 Temmuz 1975 Cumartesi günü Adapazarı'nın büyük alanında konuşuyordum. Bir ara sol yanımdaki yüksek yapının çatısından alana kâğıtlar atılmaya başladı. Halk aldırış etmeden beni dinliyordu. Bir arkadaşım basılı kâğıtlardan birini havada yakalayıp kürsüye getirdi, önüme koydu. Baktım, 22 yıl önce yazdığım **“Sonra”** adlı şiir vardı kâğıdın üzerinde. Siyasetle ilgisi olmayan

(*) “Ortak-bilinçdışı” terimi, İngilizce “collective unconscious” un karşılığı olarak kullanılmıştır. Ruhbilimci Carl Jung’un oluşturduğu bu terim, bilincine varılmaksızın, soydan, toplumdan ve insanlığın çağlar boyunca edinilmiş genel deneylerinden kişiye geçen ve onu etkileyen anılar, izlenimler, itkiler (impulse) birikimi anlamındadır.

bir şiir, tasavvuf türünde...

İslâmın Türk kafasında ve gönlünde yansıması tasavvuf yoluy-
la, özellikle tasavvuf şiiri yoluyla olmuştur. Türkün kafasındaki
arayışa ve gönlündeki sevgiye İslâmın ışığı değince, Türk İslâm
tasavvufu doğmuştur.

Din duygusu kiminde korkudan alır gücünü kiminde sevgi-
den... Din duygusu korkuyla beslenenler, genellikle bencil kişi-
lerdir. Bu dünyada da bu dünyadan sonrası için de kendilerini
düşünürler. Bu dünyada ve bu dünyadan sonra kendilerini gü-
vence altına alma isteğidir çıkış noktaları... Din duygusunun gü-
cünü sevgiden alanlarsa, korkuyla değil, bencil bir korunma duy-
gusuyla ve yaşamdan sonrasını güvenceye bağlama kaygısıyla
değil, bencillikten uzak bir sevgiyle ve gerçek inançla yönelirler
Tanrıya... Genellikle Türkün din duygusunun temelinde, özelli-
kle Türk İslâm tasavvufunu oluşturan din duygusunun ve anlayışı-
nın kaynağında, işte bu derin sevgi vardır. Tanrıya ve Tanrının ya-
rattıklarına sevgi... Çıkış noktaları bu sevgi olanlar, Türk İslâm
tasavvufunu oluşturmuşlardır.

Din duygusu korkuya dayananlar bağınazlığa kolayca kapılır-
lar. Din duygusu sevgiye dayananlarsa bağınaz olamazlar. Bağınaz
olmadıkları için de özgürce düşünürler ve ararlar.

Yüzlerce yıl tepeden gelen ve insan yüreğinde korkuyu körük-
leyip sömürmeye yönelen bağınazlık baskısına karşın, Türk halkı-
nın özgür düşünceli ve hoşgörülü oluşu, ondaki din duygusunun
sevgiye dayanışındandır.

Bu sevginin özünde Tanrının birliği ve Tanrıyla birlik inancı
bulunur. Bu sevginin amacı ise o birlikte erimektir. İşte bu inanç-
tan bu amaca yönelişin yoludur Türk İslâm tasavvufu.... O neden-
ledir ki tasavvufun düşünce ve arayış okullarına “tarikat”, yani
“yol” denilir.

Gerçi zaman içinde o “yol”lar, “tarikat”lar da korkuyu ve bağı-
nazlığı körükleyip sömürenlerce yozlaştırılmıştır. Kurumlaşma-
nın kaçınılması zor bir sonucu olan tutuculuk ve bağınazlık, o
“yol”ları, “tarikat”ları da zamanla köreltip çıkmaza düşürmüştür.
“Yol”, “tarikat”, adı üstünde, amaç değildir, araçtır. Ama kurum-

laştıkça, tarikatlar, neredeyse, araç olduklarını unutup, amaç görüntüsüne bürünmüşlerdir. Fakat Türk halkı, özellikle Türk köylüsü, kurumlaşmanın katı duvarlarını, daima, sevgisiyle ve duygusuyla, sezgisiyle ve aklıyla aşabilmiştir. Bunun için başvurduğu en etkin yöntem de şiir olmuştur.

Bu ulusal gelenek bugün de sürüyor. Seçkinler arasında hâlâ bir ölçüde geçerli olan düşünce yasakları ve baskıları bugünün Türk halk şiirinde, geçmişte olduğu gibi, yine geçersiz kalıyor. Türk İslâm tasavvufunun engin kaynağından ve özgürlük geleneğinden aldığı önlenmez güçle, Türk halkı, gerçekliğine ve doğruluğuna inandığı her düşünceyi yine özgürce söylüyor, inanmadıklarını da hoşgörüyü dinliyor.

Bugünün Türk halk şiiri de, yüzyıllar boyunca olduğu gibi, sevgiyi ve bir'liği dile getirmektedir. Dinsel düzeydeki bir'lik inancını ve özlemine toplumsal düzeyde de yansıtmaktadır. Tasavvufda kendisini gerçeğe yakınlaştıran özgürlüğü, halk şiirimiz, toplum sorunları üstünde düşünürken de kullanmaktadır.

Başlangıcından bugüne kadar Türk tasavvuf şiirinin baş konusudur bir'lik... Benim "Sonra" şiirimın konusu da odur. Toplumda korkuyu ve bağınazlığı egemen kılmak isteyenler, insan değerini küçültmeye, insan kişiliğinin özgürce gelişmesini engellemeye uğraşanlar, Türk İslâm tasavvufundaki bir'lik kavramından yüzyıllar önce tedirgin oldukları gibi, bugün de tedirgin oluyorlar. Yüzyıllar önce Mevlana'nın "**sende göreceğ göz yok**" dediği türden kimseler, eskiden olduğu gibi bugün de bu konuyu istismara kalkışıyorlar.

"Sende göreceğ göz yok. Görerek bakabilseydin eğer baştan aşağı O olduğunu görürdün", demiş Mevlana... Bir dörtlüğünde de Tanrıya şöyle seslenmiş:

"Sen bende ve ben sende beliririz ve saklanırsın, ikimizin arasında benle sen yokuz."

Mevlana, birliği reddetmenin, kendini bir'den ayrı görmek olduğunu, had bilmezlik olduğunu, insanın kendinde Tanrıdan ayrı

bir varlık var sanması anlamına geldiğini düşünür. Bunu açıkça yazmış. Bu düşüncenin kaynağı da Kur'an-ı Kerim'in Bakara Suresindeki şu sözler olamaz mı:

“Allah oğul edindi dediler; haşa, oysa göklerde ve yerde olanlar O'nundur. Hepsi O'na ram olmuştur. Gökleri ve yeri yoktan var eden Allahdır.”

Yokdan var edilenin, kendini, var edenden ayrı bir varlık gibi görmesi, Türk İslâm tasavvufunun kabul edemediği bir anlayıştır.

Mesnevi'de Mevlana, sen-ben ayrımının reddini, kapıyı vuran insanın şu öyküsüyle de dile getirir:

**“Dostu,
– Kim o ?, deyince,
– Ey gönül bahçesindeki sevgili, sensin, diye karşılık verdi.
Dostu,
– Ey ben, madem ki bensin, öyleyse gel, içeri gir, bu evde zaten iki kişiyi alacak yer yoktu, dedi”.**

Yüce halk ozanı ve mutasavvıfı Yunus Emre de şiirlerinden birçoğunda bu anlamdaki bir'lik düşüncesini dile getirir. İşte, değişik şiirlerinden derlenmiş birkaç örnek:

**“İkilikten usandım
birlik hanına kandım.**

**devşiriben ikiliğim
birliğe yetmeye (ermeye) geldim.**

**Hak cihana doludur
kimseler Hakkı bilmez
Onu senden iste
O senden ayrı olmaz.**

**Hem batınım (gizliyim) hem zahirim (görünenim)
hem evvelim hem ahirim
hem ben O'yum hem O ben'im
hem o kerim-ü han ben'im.**

**tevhid (birlik) imiş cümle alem
tevhidi bilendir adem
bu tevhidi inkâr eden
öz canına düşman imiş."**

Benim "Sonra" şiirim, Türk halk şiirinin erişilmez yüceliği karşısında iddialı bir şiir değildir ama halkımızın tasavvuf şiirinin geleceği içindedir. İstismar konusu yapılmak istenen, "Sonra" şiirindeki bir'lik anlayışı da, yüzyıllar boyunca bütün halk şiirimizde, tasavvuf edebiyatımızda sürekli işlenen bir'liktir. Mevlana'dan ve Yunus'dan aldığım sözler ve dizeler, bunun sayısız örneklerinden ancak birkaçıdır.

"Sonra" şiirimde, Türk tasavvuf şiirinin bir başka teması daha yer alıyor:

**"ne Habil ne Kabil
ne soy..."**

Kimi halk ozanlarımızın yüzyıllar boyunca işleye geldiği bu temanın da kaynağı Kur'an-ı Kerim'dir. İşte kanıtı Bakara Suresinde:

**"Rabbin meleklerle,
– Ben yeryüzünde bir halife (insanoğlu) var edeceğim, demişti; melekler,
– Orda bozgunculuk yapacak, kanlar akıtacak birini mi var edeceksin ? Oysa biz seni överek yüceltiyor ve seni takdis etmekte bulunuyoruz, dediler; Allah,
– Ben şüphesiz sizin bilmediklerinizi bilirim, dedi."**

"Sonra" şiirimdeki "ne Habil ne Kabil ne soy" dizeleri de

dünyada “bozgunculuk yapacak, kanlar akıtacak”ların varlığından bir yakınıs...

Kuran-ı Kerim’de, Habil’le Kabil öyküsüne, adları söylenmeden değinilir. Bilindiği gibi, Habil’le Kabil, Adem’in iki oğludur. İkisi de birer kurban sunarlar. Habil’in kurbanı kabul edilir, Kabil’ininki kabul edilmez.

Kıskançlığa kapılan Kabil, Habil’i öldürür. Öylece, insanın yaradılışından sonra ilk kardeş kanı dökülür ve bunun laneti Kabil’in üstünde kalır. Kur’an-ı Kerim’in Maide Suresinde bu öykü anlatıldıktan sonra, şöyle denir:

“Kim bir kimseyi bir kimseye veya yeryüzünde bozgunculuğa karşılık olmadan öldürürse, bütün insanları öldürmüş gibi olur.”

Ayrılık gayrılık olmaksızın, kardeş kanı dökülmeksizin birliğin barışı içinde dostça yaşama özlemi Türk tasavvuf şiirinde sıklıkla işlenen bir konudur. Yunus Emre bakın bu konuda ne der:

**“çarh-ı felek yok idi
canlarımız var iken
biz o vakit dost idik
azrail ağyar iken**

.....

**Çalap aşkı candaydı
bu bilişik ondaydı**

**Adem ile Havva kandaydı (nerdeydi)
biz onunla yar iken**

**dün geldi safi Adem
dünyaya bastı kadem
İblis aldadı ol dem
uçmakta gezer iken**

.....

**ne gök vardı ne yer
ne zeber (üst) vardı ne zîr (alt)
komşu idik cümlemiz
nur dağında yaylar iken**

**ne oğul vardı ne kız
ervah idik orda biz
Yunus dosttan haber ver
aşk ile göyner (içten yanar) iken.**

“Sonra” şiirimdeki,

**ne ateş ne hava ne su
ne en ne boy
ne Habil ne Kabil
ne soy”**

dizeleri, Yunus’un “ne gök vardı ne yer-ne zeber vardı ne zir.....
ne oğul vardı ne kız”, dizelerinin bir yansımasından başka nedir
ki ?...

İkisi de “çarh-ı felek yok” iken hüküm süren “dost”luğa, “kom-
şu”luğa, barışa, bir’liğe, “bilişik”liğe bir özlem...

Fakat Türk İslâm tasavvufu hem bu özlemi duyar hem de yaşa-
nın gerçeğinde bu özlemin tam karşılanamayacağını bilir. Çünkü
yaşam, kendi diyalektik mantığı ve düzeni içinde, karşıtların bir ça-
tışmasıdır. Ancak o çatışmalar arasında sürdürülen bir arayışla ve
sentez çabasıyla, bir’liğe, dostluğa, barışa, huzura yönelinebilir.

Yaşamın gerçeğiyle, var oluşun gerçeğiyle çelişen bu özlemin
mantıki bir sonucu da, yokluğu, yok olmayı özleyiştir. Zaman za-
man Türk İslâm tasavvuf şiiri bu özlemi de dile getirir.

Bu özlem bazen bir’liğe erme isteğini de aşar, bir’likte erimeyi,
eriyip bitmeyi gözetir.

İsmail Hüsrev Tökin, “Mevlana’da Yok-oluş Felsefesi” başlıklı

yazısında şöyle anlatır bunu:

“Mevlana’da gaye, bir olmak, bir bulmak, bir bilmek değildir. O, yolun sonunu bitmekte bulur. Tanrı vuslatına kavuşarak sevgilide yok olmak hedefidir... Vuslat, yok oluşun ancak bir başlangıç kelimesidir.”

Yaşam gerçeğinin, var oluşun, kaçınılmaz bir ürünü olan, karıştların çatışmasını (diyalektiği) Mevlana da bir yerde Habil-Kabil örneğiyle anlatır:

“Tanrı ak ve kara iki bayrak dikti. Biri Ademdi öbürü yol kesen şeytan. O iki büyük ordu arasında savaşlar oldu, gelip geçti. Bunun gibi, ikinci devrede Habil geldi. Onun arı ve ak nurunun karşıtı ve aykırısı Kabil oldu.”

Yok olma, bitme nedir ?... Mevlana bunu da adeta bilimsel bir dille anlatır:

“Yok olma, bitme, karşıtlın karşıtlını yok etmesiyle olur. Karşıtl kalmadı mı sonsuzluktan başka birşey kalmaz.”

Öyleyse kesin barışın ve huzurun tek çaresi yok olmaktır. Mevlana bu özlemi de şöyle dile getirir:

“Kişi tümünden yok olmadıkça kesin bir’lik olmaz. Bir’lik erişmek değil, yitmektir.”

Bir başka yerde de şöyle der:

“Bu evrende derviş yoktur, hak ermişi yoktur. Olsa bile, o, ermişlik katına erişmişse yok olmuş demektir.”

Karşıtların çatışmasını, kendi kendine oynanan bir “huzur tavlası”na benzeten Mevlana, şunları ekler:

“Bu ben’im demek, gerçekte O’dur demektir. Ey canı biz ve ben kaydından kurtulan ! Ey erkekte kadında söze ve niteliğe sığmaz ruh ! Erkek-kadın kaydı kalkıp bir olunca o bir sensin. Kendi kendinle huzur tavlası oynamak için bu ben ve bizi vücuda getirdik. Bu suretle ben ve bizler tümünden bir can haline gelirler. Sonunda da sevgiliyle bütünleşirler.”

Bu bütünleşmeyi, yine Mevlana, **“Ben sudan, ateşden ve esen havadan değilim. Biçimlenen kilden de değilim. Aştım bütün onları”** diye anlatır.

Ben de, şiirimde, **“ne ateş ne hava ne su”** diyerek, o bütün-

leşme özlemini dile getirmeye çalışmışım.

Bir'liğe erdikten sonra yok olma özlemini, Yunus Emre ise şöyle dile getirir:

**“ilahi bir aşk ver bana
nerdeyim bilmiyeyim
yavı kılayım (yitireyim) ben beni
isteyüben bulamıyayım**

.....

**al gider benden benliği
doldur içime senliği...**

Bir başka şiirinde de Yunus bu konuda şunu söyler:

**bu cihana gelmeden
maşuk ile bir idim
kul hüvallah sıfatlı
bir bi-nişan nur idim**

**o dem ki birlik idi
nitesi dirlik idi
o payansız kudrette
ne Musa ne Tur idim**

**bile idim hazrette
o bi-kıyas kudrette
ne şerikim var idi
ne kimseye yar idim**

**yer gök yaratılmadan
kalu bela denmeden
levh kalem çalınmadan
miracda kadir idim.”**

Bir'likle yetinmeyip yok olmayı özlemenin, olmama özleminin, kaynağı, uzun bir evrimden, çilelerden, aşamalardan sonra Tanrıya eriştiğinde ondan bir daha uzak düşmeme isteğidir. Bir daha karşıtların savaşının acısına katlanmama isteği..... Yalnızca barışın, sevginin, bir'liğin egemen olacağı bir yaşam veya yaşamsızlık özlemi...

Fakat bu özlemi birbirinden güzel türlü deyişlerle dile getiren Türk İslam tasavvufunun ozanları, bir yandan bu özlemi duyarlar, bir yandan da yaşamın ve yaşam içindeki sürekli karşıtlar savaşının acısına, çilesine katlanırlar. Yollarını o çilede ararlar. Özlemleri, bu katlanışta onlara güç katan bir ışıktır, bir umuttur, bir ülküdür.

Yaşamdan elini eteğini çekmiş, insanlığa sırtını çevirmiş, yüreğini-kafasını topluma örtmüş bencil dervişliği de manastır keşişliğini de reddeder Türk İslâm tasavvufu....

Hem yokluğun kesin ve sonsuz huzurunu özler Yunus, hem de korkmaz yeniden oluşdan:

**“korkma ulaşık isen
ne olursan olasin”**

der.

“Sonra” şiiri de, işte, ulaştıktan, “ulaşık” olduktan sonra yenisinden olup olmamanın bir iç tartışmasıdır.

Türk İslâm tasavvufunu oluşturan nice büyük ozan,yüzyıllar boyunca, benden çok daha güzel dile getirmişler bu düşünceleri, bu iç tartışmayı...

Bu tür düşünceleri yadırgayanlara, kendisine saldıranlara, sizde “göreceğ göz yok” demiş Mevlana.... Dinsel inancından kuşku duyanlara da bir ince sitemde bulunmakla yetinmiş:

**“canım tende oldukça Kur'anın kölesiyim
o seçkin Muhammed yolunda ölesiyim
her kim bu sözden başka bir söz söylerse benden
hem ondan üzülürüm hem o sözü diyenden,”**

demiş.

Yunus Emre ise, halk diliyle tatlı tatlı alay etmiş öyleleriyle:

**“hakikat bir denizdir
şeriat onun gemisi
çoklar girdi gemiye
denize dalmadılar**

**çoklar geldi kapıya
kapıyı tuttu durur
içeriye giriben
ne varın bilmediler.”**

Fakat öylelerinin, Mevlana’lar, Yunus’lar yaşarken de şimdi de kapalı tutmaya uğraştıkları kapıyı, halkımız, özgür düşüncesiyle, sevgisiyle, sezgisiyle, şiiiriyle daima aralıyabilmiş. Onun için ben de kaygı duymuyorum... **“Göreceğ göz”**ü olmayanlar, **“gemiye girip denize dalmayanlar”**, **“kapı”**yı tutup duranlar ne kadar uğraşırlarsa uğraşsınlar, Yunus’ları, Mevlana’ları, Hacı Bektaş’ları, Hacı Bayram’ları, Muhyiddin Abdal’ları ve daha nice Türk İslam mutasavvıfını yetiştiren ve anlıyan Türk halkının, Türk İslam tasavvufu geleneği içinde yıllar önce yazdığım bir özentisiz şiirde benim ne dediğimi ve ne demediğimi haydi haydi anlıyacağını biliyorum.

İçindekiler

Önsöz...	7
Sunuş	9
Niçin Şiir	11
Bir Ozan Devlet Adamını Sorguluyor	23
Borç	24
Çanakkale	27
Bir Savaş Ardı Destanı	28
Atatürk'e	35
Boşnak Şiirine Önsöz	36
Boşnak	37
Kaynağa	38
Gereksiz Destan	40
Özgeçmiş	41
Robot	42
Umut	46
Çare	49
Promete Kentte	51
Sonra	52
Sorudan Öncesi	53
Çağbaşında	55
Ol'duk	57
Kurgu	58
En	59
En	60
Akanyıldız	62
Şimal	63
Neyle Varsın	64
Mermere Sığındı Vücut	65
Şah	66

Bilişim	67
Derin Mavi	68
Satranca Davet	69
Söz	70
Bilim mi	71
Sen	72
Biri	73
Gizemli Bilmece	74
Yordam	76
Ben misin	77
Gözü	78
Göçmen	79
Yasa	80
Bach Sonatı	82
Doğuş	83
İnsan	84
Elele Büyüttük Sevgiyi	85
Yarın	87
Sevgi	88
Av	89
Gelinlik	90
Barış Kuşağı	91
Buzcağından Çıkış	92
Aydaki Adam	93
Uçan Daireler	94
Tutsak	96
Özgürlüğün Ardından Bir Ağıt Söylev	97
Özgürlüğün Ardından Bir Ağıt Söylev Üzerine Açıklama	99
Bir Özgürlük Masalı	102
Eflatun Krallığı	104
Mustafa'dan Cihangir'e	105
Aydınlara Dilekçe	108
Eller	109
Derman	110
Tuna	111

Türk - Yunan Şiiri Öyküsü	113
Türk - Yunan Şiiri	114
Pülümür'ün Yaşsız Kadını	116
Bir Cudi Öyküsü	117
Madımak	119
Kurban	121
Uyum	123
Köylü Kadınlar	124
Konuk İşçi	125
Tapusuz Memet	126
Taka	129
Ağrılı	130
Uzaktan	131
Yargı	132
Aşmak	133
Günün Mevsimleri	134
Yağmur Duası	135
Jeolog Şiirlerimle İlgili Bilgi	136
Jeolog	138
Jeolog	139
Mağara	140
Mazeret	141
Soru	142
Dere	143
Çocuk	144
Çizgi	145
Fırtınalı Hava	147
Ada	148
Yabancı	149
Bir Bahar Şiiri	150
Toprak ve Su	151
Ağlar ve Balıklar	152
Güz Ağacı	153
Cenaze Töreni	154
Yapamadığımız	155

Özel Şiir	156
Van Gölü Canavarı	157
Göl	159
Kirazlı Bendi	161
Mutsuz Bir Kadının Mutlu Sonu	162
Sınır	163
Trensiz	164
İki Yüzlü Adam	165
Rüyada Gelen Haber	166
Yiten	167
Ak Derililer	168
Dönüşüm	169
Büyüklerle Çocukluk Şiirleri	170
Önsöz	170
Peri Kanunu	170
Bir Zamanlar Ay	171
Çıplak Gözle	171
Atlıkarınca	172
Duvar 1	173
Duvar 2	174
Eski Trenler	175
Bir Fırat Balıkçısı Tufanı Anlatıyor	176
Yeşil Şiir	180
Mone	183
Brankuş	187
Güneşe Meydan Okuyan Adam	189
Palyaço	191
Bülent Ecevit'ten Haikular	192
İlkbahar ve Kuşlar	192
İlkbahar Müjdeleri	192
Bahar Akla Neler Getiriyor	193
Kuğunun Ölümü	193
Londralı Kuğular	194

Demokratik Sol Türküler	195
Ak Güvercin	197
Bilgi Çağı	200
Halk	202
Siyaset Şiir ve Tasavvuf	204

Bir Şeyler Olacak Yarın

TÜM ŞİİRLER

BÜLENT ECEVİT

“Benim için şiir yazmak –özellikle siyasete girdiğimden beri– bir iletişim aracı bir düşünce açıklama yolu değil bir düşünme yöntemidir.

Topluma bir bildirim olacaksa bunun için şiirden yararlanmam. Yine de yazdığım şiirlerde bir bildiri bulunabilir. Ama çoğu kez ben de o bildirişi şiirden öğrenirim veya çıkarmaya çalışırım.

Üstelik şiiri özel eylemim saysam bile bu özel eylemin toplumsal yaşamımdan ve siyasal eylemimden büsbütün kopuk olmadığını da biliyorum. Siyasete girdim diye şiir yazmayı şiir çevirmeyi bıraksaydım siyasette ben ben olmazdım.

(...) Her siyaset adamının siyasetten başka bir dünyası da olmalıdır.

Zaman zaman o başka dünyasına geçip siyasete siyasetin dışından da bakabilmelidir. Siyasetin bir soyut uğraş olmadığını siyasetin öz konusunun insan olduğunu öz amacının insan özgürlüğü ve mutluluğu olduğunu unutturmayacak bir uğraşı bir bakış açısı bulunmalıdır siyaset adamının.”